

Ο ΕΞΗΛΕΚΤΡΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΤΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΤΟΥ

ΥΠΟ ΤΟΥ κ. ΓΕΩΡΓ. ΠΕΖΟΠΟΥΛΟΥ

Τὴν 6 Φεβρουαρίου 1952 ἐδόθη εἰς τὴν Ἀνωτ. Σχολὴν Βιομηχανικῶν Σπουδῶν ἡ 13ῃ ὁμιλία τοῦ ἀκαδ. ἔτους 1951—1952 μὲ ὁμιλητὴν τὸν καθηγητὴν τοῦ Ἐθν. Μετσοβίου Πολυτεχνείου κ. *Γεώργιον Πεζόπουλον*. Εἶναι γνωστοὶ οἱ πολυχρόνιοι ἀγῶνες τοῦ κ. Πεζοπούλου διὰ τὸν ἐξηλεκτρισμὸν τῆς χώρας καὶ τὴν ὀρθὴν τοποθέτησιν αὐτῆς τῆς προσπαθείας εἰς ἐπιστημονικὰ καὶ παραγωγικὰ πλαίσια, διὰ τοῦτο καὶ τὸ ἀκροατήριόν του μετ' ἀδιαπτότου ἐνδιαφέροντος ἤκουσε τὰς πληροφορίες του διὰ τὴν σημερινὴν θέσιν τοῦ ζητήματος. Κατωτέρω παραθέτομεν τὸ κείμενον τῆς τῶσον οὐσιώδους καὶ ἐνδιαφερούσης αὐτῆς ὁμιλίας.

Ἡ ἱστορία τοῦ ἐξηλεκτρισμοῦ ἀνάγεται εἰς τὴν ἐποχὴν τῆς ἐχθρικής κατοχής. Τὴν ἐποχὴν ἐκείνην πολλοὶ τεχνικοὶ, οἰκονομολόγοι καὶ παντὸς εἶδους εἰδικοί, βλέποντες τὴν καταστροφὴν ἢ ὁποία ἐγένετο καὶ σκεπτόμενοι πῶς θὰ ἦτο δυνατόν νὰ ἀναζήσῃ ὁ τόπος μετὰ τὸν πόλεμον, κατέληγαν — ἐκφράζοντες ἴσως κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον καὶ τὴν πρό τοῦ πολέμου εἰς πολλοὺς κύκλους ἐμφανιζομένην ἀποψιν τῆς ἀνάγκης ἀναδιαμορφώσεως τῆς Ἑλληνικῆς Οἰκονομίας — εἰς τὸ συμπέρασμα ὅτι, ὅταν θὰ ἔφθανεν ὁ χρόνος τῆς ἀποκαταστάσεως καὶ τῶν οἰκονομικῶν πραγμάτων εἰς τὴν Χώραν, θὰ ἔπρεπε τοῦτο νὰ γίνῃ ὄχι ἀπλῶς μὲ τὸν σκοπὸν νὰ ἐπανέλθωμεν εἰς τὴν προπολεμικὴν διάρθρωσιν τῆς Ἑλληνικῆς Οἰκονομίας, ἀλλὰ τουναντίον νὰ ἀνασυγκροτηθῇ αὕτη κατὰ τρόπον ἀνταποκρινόμενον πληρέστερον πρὸς τὰς πραγματικὰς ἀπαιτήσεις τῆς ἑλληνικῆς ζωῆς καὶ μάλιστα προσηρμοσμένας πρὸς τὰς συνθήκας τῆς σημερινῆς ζωῆς.

Ὅλοι κατέληγόν εἰς τὸ συμπέρασμα ὅτι ἡ Ἑλληνικὴ Οἰκονομία, ἢ ὁποία προπολεμικῶς ἦτο σαφῶς γεωργικὴ, θὰ ἔπρεπε νὰ στραφῇ ἀποφασιστικῶς καὶ πρὸς τὴν βιομηχανικὴν κατεύθυνσιν. Καὶ ὅταν ἐλέγετο τοῦτο, ἄλλοι μὲν ὑπεστήριζον μόνον τὴν ὑπαρξιν τῶν πρὸς κάλυψιν τῶν ἀναγκῶν καταναλώσεως βιομηχανικῶν, τῶν ὁποίων ἐξήτουν τὴν συμπλήρωσιν καὶ ἐπέκτασιν εἰς τρόπον ὥστε νὰ καλύψουν ὅσον τὸ δυνατόν πληρέστερον τὰς ἐγγυῶν ἀνάγκας, ἐνῶ ἄλλοι ὑπεστήριζον, ἐπὶ πλέον αὐτῶν, τὴν δημιουργίαν καὶ τῶν βασικῶν ἐκείνων βιομηχανικῶν αἰ ὁποῖαι θὰ ἐπέτρεπον τὴν περαιτέρω ἀνάπτυξιν καὶ ἐπέκτασιν τοῦ βιομηχανικοῦ συστήματος τῆς Χώρας. Ἐννοεῖται ὅτι ὅλοι ὑπεστήριζον πῶς θὰ ἔπρεπε νὰ δημιουργηθοῦν αἱ βιομηχανίαι ἐκείναι αἰ ὁποῖαι εἶναι ἀπαραίτητοι διὰ τὴν ἐπὶ νῦν συγχρονισμένων βάσεων ἀνάπτυξιν τῆς γεωργικῆς ἐκμεταλλεύσεως τῆς Χώρας. Αὐτὸ, σημειωτέον, ἦτο πάντοτε τὸ ἰδιαίτερον χαρακτηριστικὸν ὄλων τῶν σκέψεων περὶ ἑλληνικῆς ἀνασυγκροτήσεως, ὅτι δηλαδὴ θὰ ἔπρεπε ἡ βιομηχανία καὶ ἡ γεωργία νὰ ἀναπτύσσωνται εἰς τὸ μέλλον συμμέτρως καὶ ἡ βιομηχανία νὰ βοηθῇ εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τῆς γεωργίας, ὅπως ἀκριβῶς οἱ γεωργικοὶ πληθυσμοὶ εἶναι οἱ κύριοι καταναλωταὶ τῶν βιομηχανικῶν μας προϊόντων.

Ὅλα αὐτὰ τὰ προγράμματα δὲν ἦτο δυνατόν παρὰ νὰ στηριχθοῦν εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τῆς χρήσεως τῆς ἡλεκτρικῆς ἐνεργείας εἰς τὴν Ἑλλάδα. Εἶναι γνωστὴ ἡ χρησιμότης τῆς μηχανικῆς ἐνεργείας εἰς τὸν σημερινὸν τεχνικὸν πολιτισμὸν μας. Εἶναι γνωστὸν ὅτι ἀνευ τῆς ἀφειδοῦς χρήσεως τῆς μηχανικῆς ἐνεργείας θὰ ἦτο ἀδύνατον νὰ ἀναπτυχθῇ ἡ σύγχρονος γεωργικὴ ἐκμετάλλευσις καὶ ἡ βιομηχανικὴ τοιαύτη

τη μέχρι τῆς στάθμης εἰς τὴν ὁποῖαν ἔχουν φθάσει. Εἶναι ἐξ ἄλλου γνωστὸν ὅτι διὰ πλείστας χρήσεις ἢ ἀπαιτουμένη μηχανικὴ ἐνέργεια εἶναι καλύτερον νὰ ἐπιτυγχάνεται μέσῳ τῆς ἠλεκτρικῆς ἐνεργείας, καὶ ὡς ἐκ τούτου εἶναι εὐνόητος ἡ ἀνάγκη ἀφειδοῦς διαθέσεως εὐθηνῆς ἠλεκτρικῆς ἐνεργείας. Πλὴν ὁμοῦ τῶν ἀνωτέρω χρήσεων, ὁ ἠλεκτρισμὸς γίνεται καθημερινῶς ἀπαραίτητος διὰ πλείστας ὄσας ἀνάγκας διαδιώσεως, κοινωνικὰς ἀνάγκας καὶ ἀνάγκας ἐν γένει εὐμαρείας τοῦ ἀτόμου, αἱ ὁποῖαι, ἂν καὶ δὲν ἐμφανίζονται ἀμέσως ὡς παραγωγικαί, ἐν τούτοις παίζουσι σπουδαιότατον ρόλον, ἐμμέσως, εἰς τὴν πάσης φύσεως παραγωγὴν καὶ τὰς λειτουργίας μιᾶς οἰκονομίας. Συνεπεία αὐτοῦ, εἰς ὅλας τὰς συζητήσεις καὶ τὰς σκέψεις περὶ ἀνασυγκροτήσεως αἱ ὁποῖαι ἐγένοντο πρὸ 10 ἐτῶν καὶ αἱ ὁποῖαι ἔλαβον πλέον συγκεκριμένην μορφήν μὲ τὰς ἐργασίας ποῦ ἐγένοντο ἀπὸ τὸ ἔτος 1943 καὶ ἀκολούθως εἰς τὸ Τεχνικὸν Ἐπιμελητήριον τῆς Ἑλλάδος καὶ εἰς ἄλλας ἰδιωτικὰς ὀργανώσεις, τὸ πρόβλημα τῆς ἀναπτύξεως τῆς ἠλεκτρικῆς ἐνεργείας ἦτο ἐν ἀπὸ τὰ βασικώτερα προβλήματα, διὰ τὴν ἐπίλυσιν τοῦ ὁποῖου ἀφιερώθησαν πολλὰ προσπάθειαι. Ἐγένοντο τότε πολλὰ ἐπ' αὐτοῦ συζητήσεις, πολλὰ λύσεις προετάθησαν, πολλὰ ἀπόψεις τοῦ θέματος ἐξερευνήθησαν. Ὅλοι ὁμοῦ κατέληγον, κατὰ κανόνα, εἰς κοινὰ συμπεράσματα. Πρῶτον, τὴν χρησιμοποίησιν ἐγχωρίων ἐνεργειακῶν πηγῶν, καὶ τοῦτο πρὸς ἀποφυγὴν ἐξαρτήσεως τῆς Χώρας ἀπὸ ἐξωτερικῆς ἀντιξοότητος ἐν γένει καὶ ἀπὸ τὴν ἀδυναμίαν ἐξασφαλίσεως τοῦ ἀναγκαίου συναλλάγματος διὰ τὴν προμήθειαν καυσίμων ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ. Δεύτερον, ὡς ἀπὸ τοὺς περισσώτερος μελετητὰς τοῦ ζητήματος ἀπεδεικνύετο, ἡ παραγωγὴ ἠλεκτρικῆς ἐνεργείας ἐξ ἐγχωρίων ἐνεργειακῶν πηγῶν θὰ ἦτο δυνατόν νὰ ἐπιτευχθῆ μὲ χαμηλὸν κόστος μονάδος ἠλεκτρισμοῦ, δηλαδὴ μὲ εὐθηνὸν κόστος κατὰ κίλοβατὲρ, πρᾶγμα τὸ ὁποῖον ἦτο προϋπόθεσις ἀπαραίτητος διὰ τὴν ἀνάπτυξιν ἐνὸς προγράμματος εὐρείας χρησιμοποίησεως τῆς ἠλεκτρικῆς ἐνεργείας πρὸς ἀναδιάρθρωσιν τῆς ἐλληνικῆς οἰκονομίας καὶ πρὸς ἀνύψωσιν τοῦ βιοτικοῦ ἐπιπέδου τοῦ πληθυσμοῦ τῆς χώρας.

Ὅτω πως, ὅταν ἦλθεν ἡ στιγμή τῆς ἀπελευθερώσεως ἀπὸ τῆς ἐχθρικῆς κατοχῆς, αἱ ἰδέαι, ὄχι μόνον ἐπὶ τῆς ἀναγκαιότητος ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τῆς βασικῆς μεθόδου ἀναπτύξεως τῆς ἠλεκτρικῆς ἐνεργείας εἰς τὴν χώραν μας, ἦ ὅπως λέγομεν τοῦ ἐξηλεκτρισμοῦ αὐτῆς, ἦσαν πλέον σταθερῶς σχηματισμένοι εἰς τὴν πλεονότητα τῶν ἐιδικῶν. Ὅλοι συμφώνουν ὅτι ἔπρεπε νὰ ἀξιοποιηθοῦν αἱ ἐλληνικαὶ ὕδατοπτώσεις καὶ αἱ δυνατότητες χρησιμοποίησεως ἐλληνικοῦ λιγνίτου πρὸς παραγωγὴν ἠλεκτρικῆς ἐνεργείας νὰ καταστοῦν πραγματικότης.

Ὅλοι συμφώνουν ὅτι ἔπρεπε νὰ ἐπωφεληθῶμεν τῆς ἀποκτηθείσης πείρας εἰς τὰς προηγηθείσας εἰς τὸν ἠλεκτρικὸν τομέα κατὰ τὰ τελευταῖα 50 ἔτη χώρας καὶ νὰ ἐφαρμόσωμεν τὰς μεθόδους εἰς τὰς ὁποίας κατέληξαν ἡδη αὐταί, χωρὶς νὰ ὑποχρεώσωμεν τὴν χώραν μας νὰ διέλθῃ ἀπὸ ὅλα τὰ στάδια ἀπὸ τὰ ὁποῖα, πρὸ 20 ἢ 30 ἐτῶν, εἶχον διέλθει οἱ προηγηθέντες ἄλλοι. Διὰ χρησιμοποίησεως αὐτῶν τῶν ἐνεργειακῶν πόρων, ὅλοι, πλὴν ἀσημάντου μειοψηφίας, κατέληγον εἰς τὸ ὅτι ἡ Ἑλλάς, ἡ ἠπειρωτικὴ τουλάχιστον Ἑλλάς, θὰ ἔπρεπε νὰ ἐξυπηρηθηθῆ μέσῳ ἐνὸς συστήματος ὑδροηλεκτρικῶν ἐργοστασίων καὶ θερμοηλεκτρικῶν τοιούτων, κατὰ βάσιν λειτουργούντων διὰ λιγνίτου, τὰ ὁποῖα δὲν θὰ ἦσαν ἀνεξάρτητα ἀλλήλων ἀλλὰ θὰ ἀλληλοσυμπληροῦντο χάρις εἰς τὴν σύνδεσιν των

μέσω ηλεκτρικού δικτύου μεταφοράς, τὸ ὁποῖον συγχρόνως θὰ ἐξυπηρετῆται καὶ τὰς καταναλωτικὰς περιοχάς, πού κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον θὰ συνεδέοντο εἰς μίαν συνισταμένην κατανάλωσιν ἠλεκτρισμοῦ βελτιωμένης μορφῆς. Διαφοραί, λοιπόν, ἐπὶ τῶν βασικῶν αὐτῶν γραμμῶν δὲν ὑπῆρχον, οὔτε ἐπὶ τῆς ἀνάγκης τῆς βαθμιαίας χρησιμοποιήσεως ὅσον τὸ δυνατόν περισσοτέρων οἰκονομικῶς εὐσταθουσῶν ὑδροηλεκτισμοποιήσεως ὅσον τὸ δυνατόν περισσοτέρων οἰκονομικῶς εὐσταθουσῶν ὑδροηλεκτρικῶν καὶ λιγνιτοηλεκτρικῶν ἐκμεταλλεύσεων. Διαφοραὶ ὑπῆρξαν μόνον ὡς πρὸς τὸν δρόμον τὸν ὁποῖον θὰ ἠκολουθοῦμεν κατὰ τὴν τοιαύτην συνολικὴν πρὸς παραγωγὴν ἠλεκτρικῆς ἐνεργείας ἀνάπτυξιν τῶν ἐγχωρίων ἐνεργειακῶν πόρων.

Εἰς τὸ σημεῖον αὐτὸ ὑπῆρχον δύο ἀπόψεις. Κατὰ τὴν μίαν ἀποψιν, τὸ ἐλληνικὸν σύστημα ἠλεκτρισμοῦ, κατὰ τὸ πρῶτον τοῦ στάδιον, στηριζόμενον ἐπὶ τῆς ἰδρύσεως δύο μεγάλων ἐργοστασίων παραγωγῆς, ἐνδὸς ὑδροηλεκτρικοῦ εἰς τὸν ποταμὸν Ἀχελῶων (Κρεμαστὰ) καὶ ἐνδὸς μεγάλου θερμοηλεκτρικοῦ ἐπὶ τῶν λιγνιτωρυχείων Πτολεμαΐδος εἰς τὴν Μακεδονίαν καὶ ἐπὶ τῶν θερμοηλεκτρικῶν ἐργοστασίων παραγωγῆς τῆς περιοχῆς Πρωτευούσης, πού καὶ αὐτὰ θὰ ἀνεπτύσσοντο εἰς ὑψηλὴν ἰκανότητα παραγωγῆς, θὰ ἦτο ἐπαρκές, διὰ συνδέσεως τῶν ἐργοστασίων αὐτῶν μέσῳ καταλλήλων δικτύων ἠλεκτρικῆς μεταφοράς, νὰ ἐξυπηρετήσῃ τὴν χώραν κατὰ τὸ πρῶτον στάδιον ἐξηλεκτρισμοῦ. Τὸ σύστημα αὐτό, ἐννοεῖται, κατὰ τὰ ἐπόμενα στάδιά του θὰ συνεπληροῦτο, ἐφ' ὅσον ἡ ζήτησις ἠλεκτρικῆς ἐνεργείας θὰ ἠῤῥξανε, καὶ δι' ὄλων τῶν ἄλλων ἐκμεταλλευσίμων ὕδατοπτώσεων μικροτέρων ἢ ἴσων πρὸς τὸν Ἀχελῶων. Κατὰ τὴν ἄλλην ἀποψιν, τὸ ἐλληνικὸν σύστημα ἠλεκτρισμοῦ ἔπρεπε νὰ ἀρχίσῃ συγκροτούμενον ἐκ τῶν σχετικῶς μικροτέρων ὑδροηλεκτρικῶν μόνον ἐργοστασίων, τὰ ὁποῖα θὰ συνεδέοντο εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς μέσῳ τοῦ ἠλεκτρικοῦ δικτύου μεταφοράς καὶ βαθμῆδὸν θὰ συνεπληροῦτο καὶ διὰ τῶν μεγαλυτέρων ὑδροηλεκτρικῶν ἐκμεταλλεύσεων τῆς χώρας. Ἀργότερον δὲ μόνον, ὅταν ἀφ' ἐνδὸς θὰ εἶχον συμπληρωθῆ αἱ ἀναγκαῖαι ἐρευναι καὶ τὰ σχετικὰ ἔργα καὶ ἀφ' ἑτέρου αἱ εἰς ἠλεκτρικὴν ἐνέργειαν ἀνάγκαι θὰ ἀπῆλθον τοῦτο, τὸ σύστημα αὐτὸ θὰ συνεπληροῦτο καὶ διὰ μεγάλων λιγνιτοηλεκτρικῶν ἐργοστασίων παραγωγῆς. Προβλέπετο δὲ ὅτι εἰς τὸ ἀρχικὸν στάδιον τῆς ἀμιγῆς ὑδροηλεκτρικῆς μορφῆς τοῦ συστήματος αὐτοῦ, αἱ ἀπαραίτητοι διὰ τὰς ἐλληνικὰς συνθήκας θερμομικαὶ ἐφεδρεῖαι θὰ παρείχοντο ὑπὸ τῶν θερμοηλεκτρικῶν ἐγκαταστάσεων παραγωγῆς τῶν περιοχῶν Πρωτευούσης καὶ Θεσσαλονίκης, τῶν ὁποίων ἡ ἰσχύς ἀναποφύκτως θὰ ἠῤῥξανε μέχρι τῆς ἐνάρξεως λειτουργίας τῶν πρώτων ὑδροηλεκτρικῶν ἐργοστασίων.

Αἱ δύο αὐταὶ ἀντιλήψεις κατέληγον πράγματι καὶ εἰς βασικὰς διαφορὰς εἰς τὴν διαμόρφωσιν τοῦ συστήματος ἠλεκτρικῆς ἐξυπηρετήσεως τῆς ἡπειρωτικῆς Ἑλλάδος. Ἡ πρώτη ὠδήγει εἰς μεγάλας ἀρχικὰς ἀκίνητοποιήσεις κεφαλαίων, λόγῳ μεγάλων ἐγκαταστάσεων, καὶ εἰς μεγάλην ἀύξησιν τῶν θερμοηλεκτρικῶν ἐγκαταστάσεων παραγωγῆς τῆς περιοχῆς Πρωτευούσης λόγῳ τοῦ μακροῦ χρόνου τὸν ὁποῖον θὰ ἀπῆλθῃ ἢ κατασκευῆ τοῦ ὑδροηλεκτρικοῦ ἔργου Ἀχελῶου. Θὰ κατέληγε τὸ σύστημα αὐτό, εἰς τὸ πρῶτον τοῦ στάδιον, νὰ ἔχῃ τὴν μεγαλυτέραν του ἔγκατάστασιν παραγωγῆς εἰς τὴν περιοχὴν Πρωτευούσης, καὶ μάλιστα λειτουργοῦσαν διὰ εἰσαγομένων καυσίμων, διότι χρησιμοποίησις μεταφερομένου λιγνίτου θὰ ἦτο ἀντιοικονομικὴ. Ἐπὶ πλέον, λόγῳ τῆς μεταφοράς ἠλεκτρικῆς ἐνεργείας ἀπὸ

Πτολεμαΐδος εις τὸν Νότον καὶ δὴ κατὰ μεγάλας μάζας, τὸ ἠλεκτρικὸν δίκτυον μεταφορᾶς θὰ διεμορφοῦτο κατὰ πολὺ δαπανηρότερον. Κατὰ τὴν ἑτέραν ἀντίληψιν, αἱ πρῶται ἀκίνητοποιήσεις κεφαλαίων θὰ ἦσαν μικρότεροι, αἱ θερμικαὶ ἐγκαταστάσεις τῆς περιοχῆς Πρωτευούσης, αἱ καταναλίσκουσαι ξένον καύσιμον, θὰ ἀνεπτύσσοντο εἰς σημαντικῶς χαμηλότερα ἐπίπεδα, καθόσον τὰ μικρότερα ὑδροηλεκτρικὰ ἔργα τοῦ συστήματος θὰ ἤρχιζον λειτουργοῦντα πολὺ ταχύτερον ἀπὸ τὸ ἔργον τοῦ Ἀχελώου, τέλος δὲ τὰ δίκτυα μεταφορᾶς θὰ διεμορφοῦντο κατὰ οικονομικώτερον τρόπον λόγῳ τῆς μεταφορᾶς ἠλεκτρικῆς ἐνεργείας κατὰ μεγάλας μάζας εἰς μικροτέρας ἀποστάσεις. Ἀπὸ ὅλα τὰ συζητηθέντα προέκυπτεν ὅτι τελικῶς τὸ κόστος ἀνά κιλοβατὲρ δὲν θὰ διέφερον οὐσιαστικῶς καὶ εἰς τὰς δύο περιπτώσεις. Τουναντίον κατὰ τὰ, προβλεπόμενα νὰ διαρκέσουν ἐπὶ πολλὰ ἔτη, διάφορα στάδια ἀναπτύξεως τοῦ συστήματος παραγωγῆς, ἐν συναρτήσει πρὸς τὴν προβλεπομένην ἀνέλιξιν τῆς ζήτησεως τῆς ἠλεκτρικῆς ἐνεργείας, τὸ σύστημα τῆς ἐνάρξεως ἀναπτύξεως διὰ μικροτέρων ἔργων θὰ ἀπέδιδε καλύτερα οικονομικὰ ἀποτελέσματα.

2

Μετὰ τὴν κατοχὴν ἡ ἰδιωτικὴ πρωτοβουλία προσηνατολίσθη ὀριστικῶς πλέον πρὸς τὴν ἀνάγκην συντάξεως ἐνὸς προγράμματος ἐξηλεκτρισμοῦ ἐντὸς πλαισίου γενικωτέρας οικονομικῆς ἀνασυγκροτήσεως τῆς Χώρας, καὶ διὰ πλείστον δημοσιευμάτων, ὀμιλιῶν καὶ συζητήσεων, διεδόθη ἡ ἰδέα καὶ ἤρχισε νὰ σχηματίζεται ὑπὲρ αὐτῆς γνώμη. Τέλος, καὶ αἱ ἑλληνικαὶ Κυβερνήσεις ἐνεστερνίσθησαν τὰς ἀπόψεις αὐτάς, τὰς ὁποίας ἤρχισαν νὰ τοποθετοῦν μεταξὺ τῶν βασικωτέρων προγραμματικῶν ἐπιδιώξεων τῶν Ἰδρύθη τότε ὁ Ὄργανισμὸς Ἀνασυγκροτήσεως, ὁ ὁποῖος ἤρχισε νὰ μελετᾷ τὰ ζητήματα αὐτά. Συγχρόνως ἡ Κυβέρνησις ἀνέθετε εἰς τὴν τότε διεθνήν ὀργάνωσιν UNRRA τὴν συνθετικὴν μελέτην τοῦ ὅλου προβλήματος.

3

Ἐπὶ τῇ προόψει ἀμερικανικῆς βοήθειας διὰ τὴν ἀνασυγκρότησιν τῆς Χώρας καὶ πρὸ τῆς καθιερώσεως τῆς ἀρχῆς Μάρσαλ, ἡ ἑλληνικὴ Κυβέρνησις ἔδρουσε, κατ' ἀρχὴν ὑπὸ μορφὴν ἐπιτροπῆς καὶ κατόπιν ὡς ὑπηρεσίαν, τὸ Ἀνώτατον Συμβούλιον Ἀνασυγκροτήσεως, εἰς τὸ ὁποῖον ἀνέθετε τὴν μελέτην καὶ τὸν καταρτισμὸν γενικοῦ προγράμματος οικονομικῆς ἀνορθώσεως τῆς Χώρας. Ἐντὸς τοῦ προγράμματος αὐτοῦ, βασικὴν θέσιν, ὡς ἦτο ἐπόμενον, κατέλαβε τὸ πρόγραμμα ἐξηλεκτρισμοῦ. Ἐκ τῶν συζητήσεων ἐπὶ τῶν προγραμμάτων, τὸ ΑΣΑ εἶχε καταλήξει εἰς τὴν γνώμην ὅτι τὸν ἐξηλεκτρισμὸν τῆς ἔπρεπε νὰ τὸν ἐπιδιώξῃ ἡ Ἑλλάς διὰ τῆς μεθόδου τῆς κατασκευῆς βαθμιαίως ἐνεργειακῶν ἔργων, ἐκ τῶν μικροτέρων ὑδροηλεκτρικῶν πρὸς τὰ μεγαλύτερα, καὶ τῆς χρησιμοποίησεως λιγνιτοηλεκτρικῶν ἐργοστασίων μόνον ἐὰν τοῦτο θὰ ἐπεβάλετο ἐκ λόγων ἀνεπαρκειᾶς διαθέσιμων κεφαλαίων πρὸς πραγματοποιήσιν τοῦ ἐξηλεκτρισμοῦ.

Ὅβτω, ὅταν διεκηρύχθη τὸ πρόγραμμα Μάρσαλ, ἡ Ἑλλάς ἦτο ἐτοιμὴ νὰ ὑποβάλῃ πρόγραμμα ἐξηλεκτρισμοῦ, τὸ ὁποῖον ἐστηρίζετο εἰς τὴν χρῆσιν ἐγχωρίων ἐνεργειακῶν πόρων διὰ τῆς δημιουργίας ἀλληλοσυνδεδεμένου συστήματος ἐργοστασίων παραγωγῆς ἠλεκτρικῆς ἐνεργείας, τὰ ὁποῖα θὰ ἀνεπτύσσοντο παραλλήλως πρὸς τὴν ἀνάπτυξιν τῆς καταναλώσεως, ἥτοι ἐκ τῶν μικρῶν, καὶ σχετικῶς βραχῶν

χρόνον κατασκευής των απαιτούντων, πρὸς τὰ μεγάλα, τὰ ὅποια καὶ μεγάλας ἀκίνητοποιήσεις κεφαλαίων ἀλλὰ καὶ πολὺν χρόνον κατασκευῆς απαιτοῦν.

Ἡ ἑλληνικὴ Κυβέρνησις υπέβαλεν εἰς τὸν δημιουργηθέντα Εὐρωπαϊκὸν Ὀργανισμόν Οἰκονομικῆς Συνεργασίας ἐν Παρισίοις σχέδιον κατασκευῆς ἐντὸς 8ετίας ὀκτῶ ὑδροηλεκτρικῶν ἐργοστασίων συνολικῆς ἰσχύος 537 000 Kw, τὰ ὅποια θὰ συνεδέοντο μεταξύ των διὰ ἠλεκτρικοῦ δικτύου μεταφοράς. Τὸ σύστημα αὐτὸ θὰ συνειργάζετο μὲ τὰ θερμοηλεκτρικὰ ἐργοστάσια παραγωγῆς τῆς περιοχῆς Πρωτευούσης, τῶν ὁποίων ἡ ἰσχύς προσβλέπετο νὰ αὐξήσῃ μέχρις 140 000 Kw.

Τὸ πρόγραμμα αὐτὸ ἐκρίθη ὑπὸ τῶν συνεργαζομένων ἐθνῶν ὡς λογικὸν καὶ ὑγιές, καὶ ἐδόθη ἡ σχετικὴ ἔγκρισις. Ἀκολούθως διεβιάσθη πρὸς τὴν Διοίκησιν Οἰκονομικῆς Συνεργασίας εἰς Οὐάσινγκτον πρὸς ἔγκρισιν καὶ χρηματοδότησιν του.

4

Ἡ Κυβέρνησις, ἀπὸ τοῦ φθινοπώρου τοῦ 1948, ἐν τῇ ἐπιδιώξει τῆς ἐφαρμογῆς τοῦ ἐγκριθέντος τότε προγράμματος ἀνασυγκροτήσεως, ἐδημιούργησεν εἰδικὴν συντονιστικὴν ὑπηρεσίαν εἰς τὸ Ὑπουργεῖον Συντονισμοῦ. Ὁρισμένοι τομεῖς τοῦ προγράμματος ἀνασυγκροτήσεως, οἱ ὅποιοι εἶτε ὑπήγοντο εἰς περισσότερα Ὑπουργεῖα ἢ ὑπηρεσίας εἶτε ἐπρόκειτο τότε μόνον νὰ συγκροτηθοῦν, ἐκρίθη ἀναγκαῖον νὰ ὑπαχθοῦν ἀπ' εὐθείας εἰς τὸ Ὑπουργεῖον Συντονισμοῦ. Οὕτω καὶ ἡ πραγματοποίησης τοῦ προγράμματος ἐξηλεκτρισμοῦ ἀπεφασίσθη νὰ ὑπαχθῇ ἀπ' εὐθείας εἰς τὸ Ὑπουργεῖον Συντονισμοῦ. Αἱ πρώται ἐπιδιώξεις ἐφαρμογῆς τοῦ προγράμματος ἔτεινον εἰς τὴν ἄμεσον ἐναρξιν ἐκτελέσεως τῶν ἐνεργειακῶν ἔργων ὑπὸ τὴν εὐθύνην τῆς ἑλληνικῆς ὑπηρεσίας ἡ ὁποία θὰ ἐνισχύετο καὶ διὰ Ἀμερικανῶν ἐμπειρογνομόνων. Κατόπιν ὁμως συνεννοήσεων μεταξύ τῆς Ἑλληνικῆς καὶ τῆς Ἀμερικανικῆς Κυβερνήσεως, ἐκπροσωπουμένης ὑπὸ τῆς ΔΟΣ, ἐκρίθη ὅτι θὰ ἦτο σκοπιμώτερον, λόγῳ τῆς μὴ ὑπάρξεως ἐπαρκῶς ἱκανοποιητικῶν μελετῶν, νὰ μελετηθῇ ὁλόκληρον τὸ ζήτημα τῆς δυνατότητος, ὡς καὶ τῆς μεθόδου, ἐξηλεκτρισμοῦ τῆς χώρας, ὑπὸ μιᾶς ἀμερικανικῆς ἐταιρίας, τὸ κύρος τῆς ὁποίας νὰ ἐξησφάλιζεν ὄχι μόνον τὴν ὀρθότητα τῆς λύσεως ἀλλὰ καὶ τὴν πειστικότητα τῆς ὑποτηρήσεως ἀπέναντι τοῦ Ἀμερικανικοῦ Κογκρέσσου τοῦ ἑλληνικοῦ ἐνεργειακοῦ προγράμματος, διὰ τὸ ὅποσον, σημειωτέον, ἡ ἑλληνικὴ Κυβέρνησις ἐζήτησε νὰ χρηματοδοτηθῇ διὰ 200 ἑκατομ. δολλαρίων.

Κατόπιν τούτων αἱ δύο Κυβερνήσεις κατέληξαν ἀπὸ κοινοῦ εἰς τὴν ἀπόφασιν νὰ ἀναθέσουν εἰς μίαν ἀμερικανικὴν ἐταιρίαν, εὐφύμῳς γνωστὴν ὡς εἰδικευμένην εἰς τοιοῦτου εἶδους ἐρεύνας, τὴν Ebasco Services Inc. τῆς Νέας Ὑόρκης, νὰ μελετήσῃ τὸ ὅλον ζήτημα τοῦ ἐξηλεκτρισμοῦ τῆς Ἑλλάδος καὶ νὰ υποβάλῃ σχετικὴν ἐκθέσιν. Διὰ λόγους σκοπιμότητος, ἀλλὰ καὶ διαδικασίας πιστώσεων, ἡ ἐταιρία αὐτὴ συνεβλήθη ἀπ' εὐθείας μετὰ τῆς ΔΟΣ ἡ ὁποία ἐπρόκειτο νὰ τῆς παράσχῃ τὰς γενικὰς κατευθύνσεις καὶ νὰ ἐπιβλέψῃ τὴν ἐκτέλεσιν τῆς μελέτης. Ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις ἐζήτησε καὶ ἐπέτυχεν ὅπως τῆς δοθῇ εὐκαιρία νὰ λάβῃ γνώσιν τῆς ἐργασίας τῆς Ebasco πρὸ τῆς ὀριστικῆς τῆς διαμορφώσεως, ὥστε νὰ εἶναι εἰς θέσιν νὰ προβῇ εἰς τὴν δέουσαν κριτικὴν καὶ νὰ ὑποδείξῃ πιθανὰς συμπληρώσεις ἢ ἁλλεῖψεις τῆς σχετικῆς ἐκθέσεως.

5

Ἐξ ὄλων τῶν ἔργων τὰ ὅποια εἶχε ζητήσῃ ἡ Ἑλλάς διὰ τοῦ ὑποβλη-

θέντος ἐνεργειακοῦ τῆς προγράμματος, ἡ ΔΟΣ ἔκρινεν ὅτι, διὰ τὸ πρῶτον στάδιον ἐξηλεκτρισμοῦ τῆς Χώρας, τὴν χρηματοδότησιν τοῦ ὁποῦ προέβλεπεν ὡς πιθανήν, ἢ σχετικὴ μελέτη τῆς Ebasco, ἔπρεπε νὰ περιορισθῇ εἰς τὰ ὑδροηλεκτρικὰ ἔργα τοῦ Ἀχελώου, Λάδωνος καὶ Βόδα καὶ εἰς θερμοηλεκτρικὰ ἐργοστάσια παραγωγῆς λειτουργοῦντα διὰ λιγνίτου, τὰ ὁποῖα νὰ ἰδρυθοῦν πλησίον τῶν μεγάλων καταναλωτικῶν κέντρων, ἡτοι τῆς περιοχῆς Πρωτευούσης καὶ τῆς περιοχῆς Θεσσαλονίκης. Ἡ Ebasco ἐγκατεστάθη εἰς τὰς Ἀθήνας κατὰ τὰς τελευταίας ἡμέρας τοῦ ἔτους 1948 καὶ ἤρχισεν ἀμέσως τὰς ἐργασίας τῆς. Τὸ ἔργον, ὅμως, ἦτο μέγαλον καὶ ἀρκετὰ δυσχερές, λόγῳ ἑλλείψεως στοιχείων καὶ πληροφοριακῶν δεδομένων, καὶ οὕτω, παρ' ὅλας τὰς ἐκ μέρους τῆς ἑλληνικῆς πλευρᾶς πιέσεις, μόλις κατὰ τὸ θέρος τοῦ 1949 κατέστη δυνατόν νὰ υποβάλῃ ἡ Ebasco μίαν προκαταρκτικὴν ἔκθεσιν πρὸς τὸν σκοπὸν ἀσκήσεως κριτικῆς, πρὶν ἢ προχωρήσῃ εἰς τὴν ὀριστικὴν διατύπωσιν τῶν συμπερασμάτων τῆς. Εἰς τὴν προκαταρκτικὴν αὐτὴν ἔκθεσιν προστείνετο ἡ κατασκευὴ δύο μόνων ὑδροηλεκτρικῶν ἐργοστασίων (τοῦ Ἀχελώου καὶ τοῦ Λάδωνος) καὶ δύο λιγνιτοηλεκτρικῶν ἐργοστασίων (ἐνὸς εἰς Θεσσαλονίκην καὶ ἐνὸς πλησίον τῆς Χαλκίδος), τὰ ὁποῖα θὰ συνδεόντο διὰ ἠλεκτρικοῦ δικτύου μεταφορᾶς. Ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις ἔδωσεν ἀμέσως εὐρυτάτην δημοσιότητα εἰς τὴν ἔκθεσιν αὐτὴν καὶ ἐζήτησε τὰς ἐπ' αὐτῆς ἀπόψεις τῶν δυναμένων νὰ ἔχουν γνώμην. Ἐκ παραλλήλου, διὰ τῶν νομίμων συντονιστικῶν συμβουλίων τῆς ἀνασυγκροτήσεως, ἠρεύνησε τὸ θέμα. Ἀποτέλεσμα ὄλων αὐτῶν ὑπῆρξεν ὅτι ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις ἐπέμεινεν ἵνα, ἀντὶ ἐνὸς θερμοκοῦ ἐργοστασίου εἰς τὴν Θεσσαλονίκην, ἰδρυθῇ ἀμέσως ἐν ὑδροηλεκτρικῶν ἐργοστασίων εἰς τὴν Δυτικὴν Μακεδονίαν. Ἐπίσης, ὅπως ἰδρυθῇ τὸ ὑδροηλεκτρικὸν ἐργοστάσιον τοῦ Λούρου εἰς τὴν Ἡπειρον. Τέλος, διετύπωσε τὴν γνώμην ὅτι, διὰ διαφόρους λόγους, δὲν θὰ ἦτο ἴσως σκόπιμος ἡ ἴδρυσις ἐνὸς μεγάλου θερμοκοῦ ἐργοστασίου πλησίον τῶν Ἀθηνῶν ἀλλὰ σχετικὴ ἐνίσχυσις τῶν ὑφισταμένων ἐγκαταστάσεων τῆς περιοχῆς Πρωτευούσης, μέχρις ὅτου ἀποπερατωθῇ ἀρχικῶς τὸ ὑδροηλεκτρικὸν Λάδωνος καὶ ἀκολούθως τὸ ὑδροηλεκτρικὸν Ἀχελώου. Δηλαδή, ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις, ἔχουσα σύμφωνον εἰς τοῦτο τὴν γνώμην τῶν ἀρμοδίων συντονιστικῶν συμβουλίων, ἐνέμεινεν εἰς τὴν ἀποφίν τῆς τῆς κατασκευῆς ὑδροηλεκτρικῶν ἔργων, καὶ δὴ μέσου καὶ μεγάλου μεγέθους, κατὰ τὸ πρῶτον στάδιον τοῦ ἐξηλεκτρισμοῦ.

Ἡ Ebasco ἔλαβεν ὑπ' ὄψει τῆς τὰς τοιαύτας ἐπιθυμίας τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως ἀλλὰ δὲν ἠθέλησε νὰ ἀποστῇ ἐκ τῆς ἀρχῆς τῆς ὅτι εὐθὺς ἀμέσως θὰ ἔπρεπε νὰ χρησιμοποιηθοῦν ὄχι μόνον ὑδροηλεκτρικὰ ἀλλὰ καὶ ἀτμοηλεκτρικὰ ἐργοστάσια λειτουργοῦντα διὰ ἐγχωρίου λιγνίτου. Οὕτω, κατὰ τὸν Ἰανουάριον τοῦ 1950, ὅτε ὑπεβλήθη ἡ ὀριστικὴ τῆς ἔκθεσις, ἡ Ebasco ἐπρότεινεν ὅπως κατασκευασθοῦν 4 ὑδροηλεκτρικὰ ἐργοστάσια, εἰς τοὺς ποταμοὺς Λάδωνα, Βόδαν, Λούρον καὶ Ἀχελῶον, καὶ ἐν ἀτμοηλεκτρικῶν εἰς τὴν περιοχὴν τῶν λιγνιτικῶν κοιτασμάτων τοῦ Εὐβοϊκοῦ κόλπου, διὰ τὴν λειτουργίαν τοῦ ὁποῦ ἐπροτεινέτο ἡ ἀνάπτυξις νέων καταλλήλων ἐπὶ τῆς Εὐβοίας λιγνιτωρυχείων. Τὸ πρόγραμμα τῆς Ebasco περιελάμβανεν ἐπίσης τὴν κατασκευὴν ἐνὸς ἠλεκτρικοῦ δικτύου μεταφορᾶς, ἐκτεινομένου κατὰ τὸ μέγιστον μέρος τῆς ἠπειρωτικῆς Ἑλλάδος, ἀπὸ Κалаμών μέχρι Καβάλας, διὰ τοῦ ὁποῦ ἀφ' ἐνὸς θὰ συνδεόντο ὄλοι οἱ προτεινόμενοι σταθμοὶ παραγωγῆς ἠλεκτρικῆς ἐνεργείας καὶ ἀφ' ἑτέρου ὄλα τὰ κατανα-

λωτικά κέντρα μεταξύ των, επιτυγχανομένων τοιουτοτρόπως δλων τών πλεονεκτημάτων, τεχνικών και οικονομικών, εκ τής συνεργασίας τών σταθμών παραγωγής και εκ τής αλληλοσυνδέσεως τών καταναλωτικών κέντρων. Το δίκτυον αυτό, κατά τήν Ebasco, ήτο επιδεικτικόν περαιτέρω συμπληρώσεων και επέκτάσεων, εις τρόπον ώστε εις τὸ μέλλον νὰ εἶναι δυνατόν νὰ συνδέσῃ και τὰ πιθανῶς ἰδρυθησόμενα νέα ὑδροηλεκτρικὰ ἢ λιγνιτοηλεκτρικὰ ἐργοστάσια. Ἡ μελέτη τῆς Ebasco περιελάμβανεν ἐπίσης και τήν ἀνασυγκρότησιν και ἐπέκτασιν τών υφισταμένων ἐγκαταστάσεων διανομῆς ὡς και τήν δημιουργίαν νέων, αἱ ὁποῖαι θὰ ἐτροφοδοτοῦντο ἀπὸ τὸ παρ' αὐτῆς ἀποκληθὲν ἐθνικὸν σύστημα ἡλεκτρισμοῦ, πρᾶγμα τὸ ὁποῖον ἦτο ἀπαραίτητον, καθ' ὅσον ἄλλως δὲν θὰ ἦτο δυνατόν νὰ ἐπιτευχθῆ ὁ ἐπιδικώμενος σκοπὸς τοῦ ἐξηλεκτρισμοῦ. Περιεῖχε, τέλος, ἡ μελέτη τῆς Ebasco ἀπόψεις και προτάσεις ἐπὶ τῆς ὀργανωτικῆς διαρθρώσεως τοῦ δλου συστήματος.

6.

Παρ' ὅλον ὅτι τὸ υποβληθὲν πρόγραμμα δὲν ἦτο ἀπολύτως σύμφωνον μετὰς ἀπόψεις τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως, εις τὰς ὁποίας αὕτη εἶχε καταλήξει ἀφοῦ, ὡς ἀνωτέρω ἐλέχθη, ἐξ ἀφορμῆς τῆς προκαταρκτικῆς ἐκθέσεως τῆς Ebasco ἤκουσε τὰς γνώμας τών ἀρμοδίων συντονιστικῶν συμβουλίων και τών ἐκτὸς τών κρατικῶν ὑπηρεσιῶν δυναμένων νὰ ἔχουν γνώμην, καθὼς και τήν προφορικὴν ὑποστήριξιν τῆς Ebasco, ἡ ὁποία κατέληγεν εις τήν γνώμην ὅτι ὠρισμένως και ἄλλα σχέδια ἦτο δυνατόν νὰ ὑπάρξουν διὰ τὸν ἐξηλεκτρισμὸν τῆς χώρας ἄλλ' ὅτι τὸ ἰδικὸν τῆς ἦτο ἐξ ἴσου καλὸν μετὰ ὁποῖον ἄλλο, ἢ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις ἀπεράσισε νὰ ἀποδεχθῆ τὰς προτάσεις τῆς Ebasco. Σημειωτέον ὅτι αἱ προτάσεις αὐταὶ ἀνεβίβαζον τήν συνολικὴν δαπάνην τών ἀπαιτουμένων τεχνικῶν ἔργων εις 200 και πλέον ἑκατομ. δολλαρίων, ἦτοι περίπου εις τὸ ποσὸν τὸ ὁποῖον και ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις εἶχε ζητήσει διὰ τοῦ υποβληθέντος προγράμματός τῆς πρὸς ΟΕΟΣ και ΔΟΣ.

Ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις, πρὶν ἢ ζητήσῃ τήν ἐγκρίσιν τοῦ παρ' αὐτῆς υἱοθετηθέντος προγράμματος τῆς Ebasco ὑπὸ τῆς ΔΟΣ, ἔκρινεν ὅτι, πρὸς μεγαλυτέραν ἐγγύησιν τῆς καλῆς και ἀσφαλοῦς ἐφαρμογῆς και ἀποπερατώσεως τοῦ προγράμματος αὐτοῦ, θὰ ἦτο καλὸν νὰ ἀνετίθετο ἡ διεύθυνσις τῆς ἐφαρμογῆς του, ὡς και ἡ ὀργάνωσις τῆς ἐκμεταλλεῦσώς του, ἐπὶ μίαν δετίαν εις μίαν κατάλληλον ἀμερικανικὴν ἐταιρίαν. Λογικῶς δὲ ἀπέκλινε κατ' ἀρχὴν πρὸς τήν ἐταιρίαν Ebasco ἡ ὁποία και εἶχε μελετήσει τὸ πρόγραμμα ἀλλὰ και ἦτο ἡ πλέον ἐν γνώσει τών ἑλληνικῶν συνθηκῶν, χωρὶς ὁμῶς ἡ ἐπιθυμία τῆς αὕτη νὰ ἐξικνεῖτο και εις παράκαμψιν τῆς ὑποχρεώσεώς τῆς διὰ τήν ἐξέυρσιν τοῦ καλυτέρου και εὐθηνότερου ἐργολήπτου. Μετὰ πολυμήνους διαπραγματεύσεις μεταξύ Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως και ΔΟΣ, προέκυψεν ὅτι τὸ πρόγραμμα ἐξηλεκτρισμοῦ ὡς τὸ ἐπρότεινεν ἡ Ebasco, δὲν ἦτο δυνατόν νὰ χρηματοδοτηθῆ πλήρως, λόγῳ ἐλλείψεως ἐπαρκῶν πόρων, ὑπὸ τῆς ΔΟΣ. Ἡ τελευταία αὕτη κατέληξεν εις τήν ἀπόφασιν ὅπως μὴ συμπεριληφθοῦν εις τήν χρηματοδότησιν τὸ ὑδροηλεκτρικὸν ἔργον τοῦ Ἀχελώου μετὰ τών συναφῶν γραμμῶν μεταφορᾶς και δικτύων διανομῆς, ὡς ἐπίσης και ὠρισμένα τμήματα τών γραμμῶν μεταφορᾶς και τών συναφῶν δικτύων διανομῆς εις Πελοπόννησον και εις Μακεδονίαν. Ἡ τοιαύτη περικοπὴ τοῦ προγράμματος, ἡ ὁποία ἐδικαίωσεν ἴσως τήν ἐπιμονὴν τῆς Ebasco

ἐπὶ τῆς ἰδρύσεως τοῦ ἀτμοηλεκτρικοῦ ἐργοστασίου Ἀλιβερίου (Χαλκίδος) ὡς καὶ τῆς διαμορφώσεως τοῦ ὑδροηλεκτρικοῦ ἐργοστασίου Ἰγάρας (Βόδα) ὡς ἐργοστασίου αἰχμῶν, ἐθεωρήθη λίαν ἐπιζημία ὑπὸ τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως, ἀφ' ἑνὸς λόγῳ τῆς ἀναβολῆς τοῦ ὑδροηλεκτρικοῦ ἐργοστασίου τοῦ Ἀχελώου, τὸ ὅποιον ἀπετέλει πλέον τοῦ ἡμίσεος τῆς δυναμικότητος παραγωγῆς τοῦ προγράμματος Ebasco, καὶ ἀφ' ἑτέρου λόγῳ τῆς ἀναβολῆς τῆς ἠλεκτρικῆς συνδέσεως τῆς Βορείου μὲ τὴν Νότιον Ἑλλάδα. Ἡ Ἑλλάς ἐνέμεινε ἐπιμόνως ἐπὶ τῆς ἀνάγκης νὰ ἀποτραπῆ ἡ τοιαύτη περικοπή, ἀτυχῶς ὅμως οὐδὲν κατώρθωσε νὰ ἐπιτύχῃ. Ἐξ ἄλλου, κατόπιν αὐστηρᾶς ἐρεύνης καὶ σχετικοῦ διαγωνισμοῦ, προεκρίθη ἡ ἐταιρία Ebasco ὡς ἡ ἀπὸ πάσης φύσεως πλέον κατάλληλος μεταξὺ ἀμερικανικῶν οἰκῶν, διὰ νὰ ἀναλάβῃ τὴν μέχρι τοῦ ἔτους 1955 διεύθυνσιν τῆς κατασκευῆς τῶν ἔργων τοῦ οὕτω περικοπέντος προγράμματος ἑλληνικῶν ἐνεργειακῶν ἔργων ὡς καὶ τὴν ὀργάνωσιν τῆς λειτουργίας καὶ ἐκμεταλλεύσεως αὐτῶν.

Ἐκ παραλλήλου, ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις ἐπέτυχε τὴν χρηματοδότησιν διὰ τὴν ἀνάπτυξιν δύο νέων λιγνιτωρυχείων εἰς Ἀλιβερί, τὰ λιγνιτικά κοιτάσματα τοῦ ὁποίου ἐθεωρήθησαν, συμφώνως πρὸς μελέτην τοῦ εἰδικοῦ ἀμερικανικοῦ τεχνικοῦ οἴκου Pierce Management Inc., ὡς τὰ οἰκονομικοτεχνικῶς προσφορώτερα διὰ τὸν ἐφοδιασμὸν εἰς καύσιμα τοῦ ἀτμοηλεκτρικοῦ ἐργοστασίου Ἀλιβερίου. Ἀνετέθησαν δέ, εἰς τὸν εἰδικὸν αὐτὸν οἶκον, καθήκοντα ἀνάλογα πρὸς τὰ τῆς Ebasco, διὰ τὴν ἀνάπτυξιν τῶν λιγνιτωρυχείων Ἀλιβερίου.

Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον κατέστη τέλος δυνατόν, μόλις κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ φθινοπώρου 1950, νὰ ἀρχίσῃ τιθέμενον εἰς ἐφαρμογὴν τὸ πρόγραμμα ἐξηλεκτρισμοῦ τῆς Ἑλλάδος, τὸ ὅποιον ἀκριβῶς πρὸ 2 ἐτῶν, κατ' Αὐγούστον 1948, εἶχεν ὑποβληθῆ καὶ εἶχε γίνῃ δεκτὸν ἀπὸ τὸν ΟΕΟΣ.

Ἡ διετής αὐτὴ καθυστέρησις ἦτο μεγάλη, ἐπικινδύως μεγάλη, δοθέντος ὅτι τὸ πρόγραμμα βοηθείας τοῦ σχεδίου Μάρσαλ προσβλέπετο τετραετοῦς ἐν ὄλῳ διαρκείας. Ἀλλὰ τοῦτο ὑπῆρξεν ἀνχρόφικον, ἀφ' ἑνὸς διότι δὲν ὑπῆρχον πραγματικὰ μελέται ἐπὶ τῶν ὁποίων νὰ στηριχθῆ μία τόσο σημαντικὴ χρηματοδότησις, καὶ ἀφ' ἑτέρου διότι ἡ ἔλλειψις πείρας τῆς ἑλληνικῆς τεχνικῆς, εἰς ἔργα τοιοῦτου εἶδους καὶ τοιαύτης ὀλκῆς, ἔκαμναν διστακτικούς πρὸ τῶν ἑλληνικῶν προτάσεων τοὺς ἀρμοδίους τῆς ΔΟΣ. Τὸ ἀντίδοτον εἰς τὴν τοιαύτην διάδωσιν τῆς ἑλληνικῆς υποθέσεως ὑπῆρξεν ὅτι τὸ πρόβλημα ἐμελετήθη μετὰ μεγάλης πρᾶγματι ἐπιμελείας καί, παρ' ὅλον ὅτι αἱ προτάσεις τῆς Ebasco περιεκόπησαν κατὰ τόσο σημαντικὸν ποσοστὸν, τὸ ἐγκριθὲν τελικῶς καὶ ἐφαρμοζόμενον σήμερον πρόγραμμα ἀποτελεῖ τὸ ὑγιὲς θεμέλιον τῆς τεχνικοοικονομικῆς ὀρθῆς ἀναπτύξεως τοῦ ἐξηλεκτρισμοῦ, ἡ ὁποία ὑπόσχεται καὶ τὴν εἰς τὸ μέλλον ὑγιὰ ἐξέλιξιν του. Ἐπὶ πλέον, ἡ ὑπὸ μιᾶς ἐξεχούσης ἀμερικανικῆς ἐταιρίας ἐκτέλεσις ὑπευθύνως τῆς μελέτης καὶ τῆς ἐφαρμογῆς τοῦ ἔργου, πλὴν τοῦ ὅτι ἐπέτρεψαν εἰς τὴν Ἑλληνικὴν Κυβέρνησιν, ἐν συνεργασίᾳ μὲ τὴν ΔΟΣ, νὰ χαράξῃ τὴν ὀριστικὴν γραμμὴν εἰς τὴν ἐνεργειακὴν τῆς πολιτικῆν, εἶναι μία σοβαρὰ ἐγγύησις ὅτι θὰ διευκολύνῃ τὴν ἱκανοποίησιν τῶν μελλοντικῶν ἀναγκῶν περαιτέρω χρηματοδοτήσεως διὰ ἐνδεχομένου δανεισμοῦ ἐκ τῆς ἀμερικανικῆς ἀγορᾶς, τῆς μόνης πρὸς τὴν ὁποίαν ἐπὶ σιγρὰν ἐτῶν, καθὼς φαίνεται, θὰ δύναται νὰ προσδλέπη ὁ ἐξηλεκτρισμὸς τῆς Ἑλλάδος.

7.

Ἡ Ἑλλάς, διὰ τῶν συμφωνιῶν τὰς ὁποίας ἔκαμε μετὰ τῶν Η. Π. Α. σχετικῶς πρὸς τὴν ἐκτέλεσιν τοῦ ἐνεργειακοῦ τῆς προγράμματος, ἀνέλαβε τὴν ὑποχρέωσιν νὰ ἰδρῦση μίαν Ὑργάνωσιν εἰς τὴν ὁποίαν θὰ ἀνετίθετο τὸ ἔργον ἐξηλεκτρισμοῦ, ἥτοι ἡ κατασκευὴ τῶν ἀναγκαίων ἔργων καὶ ἡ ἐκμετάλλευσις αὐτῶν, καὶ τῆς ὁποίας Ὑργανώσεως τὴν διεύθυνσιν καὶ διοργάνωσιν θὰ ἀνελάμβανεν ὑπευθύνως, μέχρι τοῦ ἔτους 1955, ἡ Ebasco, οὐχὶ ὑπὸ τὴν μορφήν ὀργανωτοῦ παραλλήλου πρὸς τὰς ὑπηρεσίας τῆς Ὑργανώσεως αὐτῆς ἀλλὰ ὡς ὑπευθύνως διευθυνούσης καὶ ἐπανδρούσης δι' ἰδίου ἀμερικανικοῦ προσωπικοῦ τὰς κυρίας θέσεις τῆς ἐλληνικῆς Ὑργανώσεως. Ἡ Διοίκησις αὐτῆς θὰ ἀπέβλεπεν εἰς τὴν ἐφαρμογὴν τῆς σχετικῆς μετὰ τῆς Ebasco συμβάσεως καὶ θὰ κατηύθυνε τὴν γενικὴν πολιτικὴν τοῦ ἐξηλεκτρισμοῦ.

Ὅσον ἀφορᾷ τὴν μορφήν καὶ τὴν ἔκτασιν τῆς Ὑργανώσεως, ἡ Ebasco εἰς τὴν ἐκθεσίῳ τῆς εἶχεν ἤδη προτείνει, χωρὶς νὰ παρεμβαίη εἰς τὴν νομικὴν μορφήν τῆς Ὑργανώσεως, εἴτε μίαν Ὑργάνωσιν δι' ὁλόκληρον τὴν ἡπειρωτικὴν Ἑλλάδα, εἴτε τρεῖς : ἀνὰ μίαν διὰ τὴν Βόρειον, τὴν Κεντρικὴν καὶ τὴν Νότιον ἡπειρωτικὴν Ἑλλάδα. Ἀπὸ ἀπόψεως ἐκτάσεως ἀρμοδιοτήτων ἡ Ebasco προέβλεπε κατακόρυφον, τρόπον τινά, τοιαύτην, καὶ εἰς τὰς δύο παραλλασσομένας λύσεις, ἥτοι ἐκάστη ἐπιχειρήσις θὰ εἶχε τὴν παραγωγὴν, μεταφορὰν καὶ διανομὴν τῆς ἠλεκτρικῆς ἐνεργείας μέχρι τῶν καθ' ἕκαστα καταναλωτῶν αὐτῆς.

Οἱ Ἕλληνες ἀρμόδιοι εἶχον μελετήσῃ τὸ ζήτημα τοῦτο πρὶν ἡ Ebasco διατυπώσῃ τὰς ἀπόψεις τῆς, λαμβάνοντες ὑπ' ὄψιν τὸ ἐλληνικὸν πρόγραμμα τοῦ 1948, εἰς τὸ ὁποῖον εἶχεν ἤδη δηλωθῆ ὑπὸ τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως πρὸς τὸν Ο.Ε.Ο.Σ. ὅτι ἐσκόπευε νὰ δημιουργήσῃ μίαν Ὑργάνωσιν ἡ ὁποία θὰ ἐλειτούργει κατὰ τὰς εὐελείκτους ἀρχὰς τῶν ἰδιωτικῶν ἐπιχειρήσεων κοινῆς ὠφελείας ἀλλὰ ἡ ὁποία δὲν θὰ ἀπέφερε κέρδη ἀλλὰ πλὴν ἐκείνων ποῦ θὰ ἐχρειάζοντο διὰ τὴν περαιτέρω συνεχῆ ἀνάπτυσιν τοῦ ἠλεκτρισμοῦ. Εἶχον δὲ καταλήξῃ εἰς τὴν γνώμην, εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς, ὅτι ἡ τεχνικὴ καὶ οἰκονομικὴ φύσις τοῦ ἐξηλεκτρισμοῦ τῆς χώρας, μέσῳ ἑνὸς ἐνιαίου συστήματος παραγωγῆς καὶ μεταφορᾶς τῆς ἠλεκτρικῆς ἐνεργείας εἰς τὰς διαφόρους καταναλωτικὰς περιοχὰς τῆς ἡπειρωτικῆς Ἑλλάδος, ἐπέβαλλον ἀφ' ἑνὸς μὲν τὴν ὑπὸ μίας καὶ μόνης Ὑργανώσεως ἄσκησιν τῆς παραγωγῆς καὶ μεταφορᾶς καὶ ἀφ' ἑτέρου τὴν ὑπὸ περισσοτέρων περιφερειακῶν Ὑργανώσεων ἄσκησιν τῆς διανομῆς τῆς ἠλεκτρικῆς ἐνεργείας—εἰς τὴν ὁποίαν διανομὴν περιελαμβάνοντο, πλὴν τῶν δικτύων χαμηλῆς τάσεως, καὶ τὰ τάσεως 15000 βόλτ.

Ὅσον ἀφορᾷ τὴν ἰδιοκτησίαν τῶν ἀνωτέρω ὀργανισμῶν, ἐλήφθη ὑπ' ὄψιν ἀφ' ἑνὸς ὅτι οἱ οἰκονομικοὶ πόροι τοῦ προγράμματος ἐξηλεκτρισμοῦ ἦσαν δωρεὰ τοῦ ἀμερικανικοῦ λαοῦ πρὸς τὸν ἐλληνικὸν λαόν, καὶ κατὰ συνέπειαν ἀνήκον εἰς τὴν ἐλληνικὴν ὁλόκληρα, καὶ ἀφ' ἑτέρου ἡ ἀνάγκη ὅπως μὴ παρεμβαίη τὸ εἰς ἴδιον ὄφελος πρωτίστως ἀποβλέπον ἰδιωτικὸν συμφέρον εἰς τὸν διακανονισμόν τῆς ἀναπτύξεως τῆς ἠλεκτρικῆς ἐνεργείας εἰς τὰς διαφόρους περιοχὰς τῆς χώρας, αἱ ὁποῖαι θὰ ἦτο ὀρθόν νὰ τίθενται ὑπὸ ἰδίας συνθήκας πρὸς ἀλλήλας. Ἐξ ἄλλου ἐλήφθη ὑπ' ὄψιν ὅτι ἡ μὲν Ὑργάνωσις παραγωγῆς καὶ μεταφορᾶς ἠλεκτρικῆς ἐνεργείας θὰ εἶχεν ὡς κυρίους—καὶ σχεδὸν μόνους—πελάτας τὰς περιφερειακὰς Ὑργανώσεις Διανομῆς καὶ ἴσως ὀρισμένους πολὺ μεγάλους βιομηχανικοὺς κατα-

ναλωτάς, δηλαδή ή παρ' αὐτῆς προσπάθεια ἐπεκτάσεως τῆς χρήσεως ἠλεκτρικῆς ἐνεργείας θὰ ἦτο ζήτημα περισσότερο γενικῆς πολιτικῆς προγραμματισμοῦ, ἐνώ- τουναντίον αἱ Ὁργανώσεις Διανομῆς θὰ ἔπρεπε—ὡς ἔχουσαι τὴν ἄμεσον ἐπαφήν μὲ τὸ τεράστιον πλῆθος τῶν καθ' ἕκαστα καταναλωτῶν—να ἐμφοροῦνται ἀπὸ τὸ πνεῦμα καὶ νὰ ἔχουν τὰς ἱκανότητας ποῦ ἀπαιτεῖ ἡ ἄμεσος ἐξυπηρέτησις τῆς πελατείας καὶ ἡ προσπάθεια διευρύνσεως αὐτῆς. Συνεπεία τούτων, κατέληγον κατ' ἀρχὴν εἰς τὸ συμπέρασμα ὅτι ἡ μὲν παραγωγή καὶ μεταφορὰ θὰ ἔπρεπε νὰ παρα- μείνῃ εἰς τὴν ἐθνικὴν ἰδιοκτησίαν ἐνῶ αἱ διανομαὶ θὰ ἦτο σκόπιμον νὰ μὴ παρα- μείνουν κρατικά. Τέλος, ὡς πρὸς τὴν νομικὴν μορφήν τῶν ἐπιχειρήσεων, εἶχε κριθῆ ὅτι διὰ μὲν τὰς διανομὰς, αἱ ὁποῖαι δὲν θὰ ἀνήκον εἰς τὸ Κράτος, θὰ ἦτο δυνατόν νὰ δοθῆ οἰαδήποτε τῶν μορφῶν τῶν μὴ κρατικῶν ἐπιχειρήσεων κοινῆς ὠφελείας, ἐνῶ διὰ τὴν ἐθνικὴν ἐπιχείρησιν παραγωγῆς καὶ μεταφορᾶς θὰ ἔπρεπε νὰ ἐξευρεθῆ μορφή ἐξασφαλίζουσα εἰς αὐτὴν τὴν εὐλυγισίαν καὶ προσαρμοστικότητα τῶν ἰδιωτικῶν ἐπιχειρήσεων κοινῆς ὠφελείας.

Ἀργότερον, προκειμένου νὰ ὑποβληθῆ ἡ ὀριστικὴ μελέτη τῆς Ebasco, μετὰ τὴν ὁποῖαν ἀνεμένετο ὅτι θὰ ἐνεκρίνετο τὸ ἐλληνικὸν πρόγραμμα ἐξηλεκ- τρισμοῦ, ἡ Κυβέρνησις, ἐν συνεργασίᾳ μετὰ τῆς ἐνταῦθα Ἀποστολῆς τῆς ΔΟΣ, κατήρτισε μίαν ἐπιτροπὴν ἐξ εἰδικῶν εἰς τὴν ὁποῖαν ἀνέθεσε τὴν ἐπεξεργασίαν τοῦ θέματος αὐτοῦ. Πρὸς τὴν ἐπιτροπὴν αὐτήν, αὐτὸς αὐτὸς ὁ τότε Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως καὶ ὁ Ὑπουργὸς τοῦ Συντονισμοῦ ἀνέπτυξαν τὸ περιεχόμενον τῆς ἐργασίας τῆς καὶ ἔδωκαν γενικὰς κατευθύνσεις. Μετὰ πολλῶν ἐβδομάδων ἐργασίαν, ἡ ἐπιτροπὴ ἐκείνη κατέληξεν εἰς τελικὸν συμπέρασμα ἀνάλογον πρὸς ἐκεῖνο τῶν ἀρμοδίων ὑπηρεσιῶν. Ἦτοι ἡ ἐπιτροπὴ προέτεινεν ὅπως ἰδρυθῆ ἐν ὄργανον κατα- σκευῆς καὶ ἐκμεταλλεύσεως τῶν ἔργων παραγωγῆς καὶ μεταφορᾶς, τὸ ὁποῖον θὰ ἀνήκε μὲν εἰς τὸ Δημόσιον ἀλλὰ θὰ ἦτο πλήρως ἀποσυσχετισμένον ἀπὸ τὴν κρα- τικὴν ὀργάνωσιν. Ὅσον ἀφορᾷ τὴν νομικὴν μορφήν αὐτοῦ τοῦ ὄργανου, ἡ ἐπιτροπὴ κατέληξεν εἰς τὸ ὅτι τὸ νομικὸν αὐτὸ πρόσωπον δὲν ἦτο δυνατόν νὰ ἔχῃ τὴν μορφήν νομικοῦ προσώπου δημοσίου δικαίου, ἀλλὰ θὰ εἶχεν ἰδιότυπον μορφήν κα- θοριζομένην διὰ τοῦ ἰδρυτικοῦ του νόμου καὶ διὰ τῆς ὁποίας θὰ ἐπεδιώκετο ἡ ἀνε- ξαρτησία, ἡ εὐλυγισία καὶ ἡ προσαρμοστικότης, χαρακτηριστικῆς δηλαδή τὰ ὁποῖα διακρίνουν τὰς ἰδιωτικὰς ἐπιχειρήσεις κοινῆς ὠφελείας. Ἡ ἐπιτροπὴ εἶχε σαφῆ τὴν ἐπίγνωσιν ὅτι ἐπρόκειτο νὰ δημιουργηθῆ ἕνα νέον εἶδος νομικοῦ προσώπου, τὸ ὁποῖον θὰ ἀνήκε μὲν εἰς τὸ ἐλληνικὸν Δημόσιον ἀλλὰ δὲν θὰ εἶχεν ὁμοιότητα μὲ τὰ μέχρι τότε γνωστὰ νομικὰ πρόσωπα δημοσίου δικαίου. Θὰ ἐδημιουργεῖτο τότε διὰ πρώτην φοράν εἰς τὴν Ἑλλάδα ἡ «δημοσία ἐπιχειρήσις», ὁ δὲ ἰδρυτικὸς τῆς νόμος θὰ ἦτο ἡ ἀφετηρία καὶ τὸ πλαίσιον τῆς δημιουργίας τῆς σχετικῆς νομο- θεσίας καὶ ἄλλων παρεμφερῶν ἐπιχειρήσεων. Ἡ ἐπίδιωξις αὐτὴ δὲν ἦτο καινοφανὴς ἀλλὰ ἦτο ἡ νεωτέρα διεθνῶς τάσις εἰς τὴν ἐξέλιξιν τοῦ κρατικοῦ ἐνδιαφέροντος πρὸς τὰς ἐπιχειρήσεις κοινῆς ὠφελείας, καὶ δὴ τὰς ἐπιχειρήσεις ἠλεκτρισμοῦ. Τοι- αῦται νομικαὶ μορφαὶ εἶχον δημιουργηθῆ προπολεμικῶς εἰς Η.Π.Α., μετὰ δὲ τὸν πόλεμον ἐδημιουργήθησαν εἰς τὴν Ἀγγλίαν καὶ Γαλλίαν, καὶ εἰς τὴν Ἑλλάδα διὰ τοῦ ΟΤΕ.

Ὅτω, δταν ἐνεκρίθη τὸ πρόγραμμα καὶ προσελήφθη ἡ Ebasco διὰ τὴν πρῶ- τὴν ἐφαρμογὴν αὐτοῦ κατὰ τὸ θέρος τοῦ 1950, ἡ Ἑλλάς ἦτο ἤδη ὄριμος πρὸς δη-

μιουργίαν τοῦ ὀργάνου ἐξηλεκτρισμοῦ, σχετικὸς δὲ νόμος συζητηθεὶς εἰς τὴν Βουλὴν ἐψηφίσθη κατ' Ἀύγουστον τοῦ 1950. Διὰ τοῦ νόμου αὐτοῦ ἰδρύθη ἡ Δημοσία Ἐπιχειρήσις Ἡλεκτρισμοῦ (ΔΕΗ), χαρακτηριζομένη ὡς ἐπιχειρήσις ἀνήκουσα καθ' ὁλοκληρίαν εἰς τὸ Δημόσιον καὶ λειτουργοῦσα πρὸς τὸ δημόσιον συμφέρον, ἡ ὁποία ἔχει τὸ ἀποκλειστικὸν προνόμιον τῆς παραγωγῆς καὶ διαθέσεως ἠλεκτρικῆς ἐνεργείας δι' ἀναπτύξεως τῶν ἐγχωρίων πηγῶν ἐνεργείας, ἤτοι τῶν ὑδροηλεκτρικῶν δυνάμεων καὶ τῶν λιγνιτικῶν ἀποθεμάτων τῆς χώρας, προνόμιον περιοριζόμενον μόνον κατὰ τὴν ἔκτασιν ὑφισταμένων τυχόν ἄλλων, ὁμοίας φύσεως, κρατικῶν ἐπιχειρήσεων. Ἡ ἐπιχειρήσις αὕτη προικοδοτεῖται μὲν ὑπὸ τοῦ Κράτους καί, ὡς ἐκ τούτου, ὑπόκειται εἰς τὴν γενικὴν ἐποπτείαν τοῦ Κράτους, εἶναι ὁμως κατὰ τὰ ἄλλα ἐντελῶς ἀνεξάρτητος καὶ ἀποσυσχετισμένη ἀπὸ τὸν κρατικὸν ὀργανισμόν. Ὑπάρχουν δύο ὄργανα ἐξωτερικοῦ ἐλέγχου τῆς ἐπιχειρήσεως, ἀφ' ἑνὸς μία ἐλεγκτικὴ ἐπιτροπὴ τῆς διαχειρίσεως, συγκατεμένη ἐξ ἐκπροσώπων τοῦ ἐλεγκτικοῦ συνεδρίου, καὶ ἀφ' ἑτέρου ἡ ἀντιπροσωπευτικὴ συνέλευσις, τῆς ὁποίας πρόεδρος εἶναι ὁ Πρόεδρος τοῦ Συμβουλίου Ἐπικρατείας, τὰ λοιπὰ δὲ 26 μέλη ἀποτελοῦνται ἐξ ἐκπροσώπων τῆς δικαιοσύνης, τῆς παιδείας, τῆς κρατικῆς καὶ δημοσίας διοικήσεως καὶ τῶν παραγωγικῶν τάξεων, καὶ δύναται νὰ θεωρηθῇ ὅτι ἐκπροσωπεῖ τὴν κοινὴν γνώμην κατὰ τὸν ἐλεγχον τῆς δράσεως τῆς ΔΕΗ. Μερικὰ ἐκ τῶν ὀργάνων διοικήσεως καὶ ἐλέγχου τῆς ΔΕΗ ἐνθυμίζουσι ἀνάλογα τῶν νομικῶν προσώπων δημοσίου δικαίου ἢ τῶν ἀνωνύμων ἐταιρειῶν, εἰς τὴν πραγματικότητά ὁμως εἶναι βασικῶς διάφορος ὁ ρόλος τῶν ὀργάνων αὐτῶν εἰς τὴν περίπτωσιν τῆς ΔΕΗ, ὅπως ἀκριβῶς ἡ νομικὴ μορφή τῆς δημοσίας ἐπιχειρήσεως δὲν εἶναι ἀπλῶς μία ἐνδιάμεσος μορφή μεταξὺ τῶν νομικῶν προσώπων δημοσίου καὶ ἰδιωτικοῦ δικαίου ἀλλὰ μία τριῆ, νέα, μορφή.

8.

Ἐθὺς μετὰ τὴν ἔγκρισιν τοῦ προγράμματος καὶ τὴν πρόσληψιν τῆς Ebasco, καὶ πρὶν ἢ ἀρχίσῃ λειτουργοῦσα ἡ ΔΕΗ, ἐτέθη εἰς ἐφαρμογὴν τὸ πρόγραμμα τῶν πρὸς ἐκτέλεσιν ἔργων ὑπὸ τὴν ἄμεσον ἐπίβλεψιν τοῦ Ὑπουργείου Συντονισμοῦ. Ὅδτω, ἐντὸς τοῦ φθινοπώρου τοῦ 1950, ἐξευρέθη ὁ γενικὸς ἐργολάβος μελέτης καὶ κατασκευῆς τοῦ ἀτμοηλεκτρικοῦ ἐργοστασίου Ἀλιβερίου καὶ ἐτοποθετήθησαν αἱ παραγγελίαι τῶν κυρίων μηχανημάτων εἰς Γερμανίαν καὶ Η. Π. Α. Ἐκολούθως ἐξευρέθη γενικὸς ἐργολάβος μελέτης καὶ ἐπιβλέψεως κατασκευῆς τῶν ὑδροηλεκτρικῶν ἔργων Λάδωνος καὶ Βόδα, ὁ ὁποῖος, συμφώνως πρὸς τὴν Ἰταλοελληνικὴν Συμφωνίαν Οἰκονομικῆς Συνεργασίας, ἔπρεπε νὰ ἦτο Ἰταλός. Ἐκ παραλλήλου ἐπροχώρησεν ἡ ἐργασία τοποθετήσεως παραγγελιῶν μηχανημάτων καὶ ὑλικῶν καὶ τῶν τριῶν ἐργοστασίων. Ὅταν, κατὰ τὸ τέλος Φεβρουαρίου 1951, ἤρχισεν νὰ λειτουργῇ ἡ ΔΕΗ, ὁπότε αὐτομάτως ἔπαυσεν ἡ ἐπίβλεψις τοῦ Ὑπουργείου Συντονισμοῦ ἐπὶ τῶν ἔργων ἐξηλεκτρισμοῦ, συνεχίσθη μὲ ἔτι ἐπιταχυνόμενον ρυθμὸν ἡ πρόοδος τῶν ἔργων, ἀφ' ἑνὸς διὰ τῆς ἐξευρέσεως τῶν γενικῶν ἐργολάβων διὰ τὸ ὑδροηλεκτρικὸν ἔργον Λούρου, τὴν μελέτην καὶ ἐπίβλεψιν κατασκευῆς τῶν γραμμῶν μεταφορᾶς 150000 βόλτ, τὴν κατασκευὴν τῆς γραμμῆς μεταφορᾶς Ἀλιβερίου — Ἀθηνῶν — Πατρῶν, τὴν μελέτην τυποποιήσεως τῶν δικτύων διανομῆς, καὶ ἀφ' ἑτέρου διὰ τῆς ἐτοποθετήσεως παραγγελιῶν διὰ τὴν προμήθειαν τοῦ συνόλου τῶν ὑλικῶν καὶ μηχανημάτων τῶν ὑπὸ μελέτην καὶ ἐκτέλεσιν 4 ἐργοστασίων παραγωγῆς ὡς καὶ τῶν

γραμμών 150.000 βόλτ και των μετασχηματιστών του εθνικού δικτύου. "Επειδή η "Ιταλική Κυβέρνησις και η "Ελληνική Κυβέρνησις συμφώνησαν εις την έρμηνείαν, παρά την αντίθετον αντίληψιν τής ΔΕΗ, ότι τα δι' Ιταλικών έπανορθώσεων εκτελούμενα δύο ύδροηλεκτρικά έργα έπρεπε να εκτελεσθούν καθ' ολοκληρίαν υπό "Ιταλών εργολάβων, η ΔΕΗ εξέυρε καταλλήλους τοιούτους. "Ολοι αι αναθέσεις έργων ως και εκτελέσεως παραγγελιών έγινοντο διά δημοπρασιών, έπιτευχθέντος κατά τον τρόπον αυτόν χαμηλού κόστους άμοιβών και προμηθείας. Παραλλήλως προς τα άνωτέρω έργα η ΔΕΗ, διά χρησιμοποίησεως ως τεχνικού συμβούλου και οργανωτοϋ τής άμερικανικής εταιρίας Pierce Management Inc., ηργισε τας εργασίας αξιοποιήσεως του λιγνιτωρυχείου "Αλιβερίου, διά τοποθετήσεως των αναγκαιουσών παραγγελιών διά μηχανήματα και ύλικά ως και δι' αναθέσεως εις εργολάβους κατασκευής των σχετικών επί τόπου εργασιών.

Σήμερον, το υπό εκτέλεσιν πρόγραμμα έργων τής ΔΕΗ εύρίσκεται εις πλήρη ανάπτυξιν, ουδεμία δέ μέχρι σήμερον καθυστέρησις έχει προκληθή εκ τής εκτελέσεως. "Ατυχώς, όμως, ήδη διαβλέπονται καθυστερήσεις και δυσχέρειαι όφειλόμεναι άφ' ενός εις την λόγω, κυρίως εις Η.Π.Α., εκτέλεσιν του εύρυτάτου προγράμματος επανεξοπλισμού των Δυτικών "Εθνών, με συνέπειαν την επιβράδυνσιν εκτελέσεως οίουδήποτε μη εξοπλιστικής σημασίας έργου, και άφ' ετέρου εις την λόγω περικοπών τής βοήθείας ανασυγκροτήσεως διάθεσιν κατά βραδύτερον ρυθμόν των αναγκαιουσών πιστώσεων. "Η ΔΕΗ ενεργεί και προς τας δύο κατευθύνσεις και, με την συμπάραστασιν τής "Ελληνικής Κυβερνήσεως και των ΑΔΟΣ και ΔΟΣ, προσπαθει όπως κατά τον καλύτερον τρόπον άντεπεξέλθη εις τας δυσχερείας αυτάς. Ούτω κατώρθωσε να συμπεριληφθούν τα έργα εξηλεκτρισμού τής "Ελλάδος εις τα έργα επανεξοπλισμού των ΗΠΑ και να δοθής η ανάλογος προτεραιότης εις αυτά, έπίσης δέ όπως η κατά το τρέχον έτος περικοπή των προς αυτήν διδομένων πιστώσεων μη έχη ιδιαιτέρως δυσμενή προς αυτήν άποτέλεσμα επί τής πορείας εκτελέσεως των έργων. Αί προβλεπόμεναι σήμερον ως θέβαιαι καθυστερήσεις αναφέρονται μόνον εις το άτμοηλεκτρικόν εργοστάσιον "Αλιβερίου, το όποιον σήμερον ύπολογίζεται ότι θα άποπερατωθή 4 μήνας βραδύτερον από την προγραμματικώς προβλεφθείσαν ήμερομηνίαν.

9.

"Η έκτασις και η σημασία του εκτελουμένου προγράμματος καθίσταται σαφής εκ των άκολουθών. "Ολόκληρος η διαθέσιμος δυναμικότης των ύφισταμένων πολυπληθών εργοστασιών παραγωγής προς δημοσίαν χρήςιν επί τής ήπειρωτικής "Ελλάδος είναι σήμερον περίπου 181 000 Kw εκ των όποιων τα 132 000 Kw άνήκουν εις την ΗΕΑΠ και εξυπηρετοϋν την περιοχήν μόνον Πρωτευούσης, ενώ τα υπόλοιπα άνήκουν εις 200 σχεδόν έπαρχιακάς έπιχειρήσεις ήλεκτρισμού διεσκορπισμένας εις ολόκληρον την ήπειρωτικήν χώραν. Διά του εκτελουμένου προγράμματος κατασκευάζονται 4 εργοστάσια παραγωγής ήλεκτρικής ενεργείας με ολικήν ισχύν 175 000 Kw, τα όποια συνδεόμενα, μερικώς μεν τώρα πλήρως δέ άργότερον, διά έναερίου δικτύου ήλεκτρικής μεταφοράς λειτουργούντος υπό τάσιν 150 000 βόλτ, θα δύνανται να διοχετεύουν την παραγομένην ήλεκτρικήν ενέργειαν εις μέγα τμήμα τής ήπειρωτικής "Ελλάδος. "Ητοι, διά του υπό κατασκευήν προγράμματος τής ΔΕΗ, όχι μόνον διπλασιάζεται η διαθέσιμος ισχύς αλλά θα είναι δυνατή και η διοχέτευ-

δος. Ἀτυχῶς, ὅμως, καθυστερεῖ ἡ ὀριστική ἐγκρισίς ὑπὸ τῆς ΔΟΣ, λόγῳ τῆς γενομένης περικοπῆς τῆς βοήθειας. Ὡς πρὸς τὸ ἔργον τοῦ Ἀχελώου, ἐνῶ κατ' ἀρχὴν δὲν παραγνωρίζεται ἡ σημασία καὶ σκοπιμότης τοῦ ἀπὸ ἀμερικανικῆς πλευρᾶς, ἐν τούτοις πολὺ ὀλίγον ἔχει προχωρήσει εἰς τὴν ὁδὸν τῆς ἐγκρίσεως, λόγῳ τῶν μεγάλων δαπανῶν τὰς ὁποίας ἀπαιτεῖ καὶ τοῦ μακροπροθέσμου τῆς κατασκευῆς τοῦ ἔργου. Πάντως, ἡ ΔΕΗ δὲν θεωρεῖ ὅτι ἔληξαν αἱ προσπάθειαι τῆς πρὸς τὴν κατεύθυνσιν αὐτὴν καὶ ἐξακολουθεῖ ἀδιακόπως καὶ διὰ παντὸς τρόπου νὰ δρᾷ πρὸς ἐπιτυχίαν τῶν ἐπιδιώξεών της.

10.

Αὐτὴ εἶναι ἡ ἱστορία καὶ αὐτὰ εἶναι τὰ προβλήματα τῆς ΔΕΗ, πρὸς ἐκτέλεσιν τοῦ ἐγκεκριμένου προγράμματος καὶ διὰ τὴν ἐπέκτασιν αὐτοῦ πρὸς ἐκπλήρωσιν τοῦ σκοποῦ της. Πλὴν ὅμως αὐτῶν, παρουσιάζονται καὶ ἄλλαι δυσχέρειαι καὶ προβλήματα τῆς ΔΕΗ λόγῳ συγκρούσεων πρὸς δημιουργημένας ἄλλας ἀντιλήψεις καὶ δημιουργημένα ἄλλα συμφέροντα. Ἡ ΔΕΗ ἐγνώριξε καὶ γνωρίζει ὅτι ὁ δρόμος της δὲν θὰ ἦτο ὁμαλὸς καὶ λείος, ἰδίως κατὰ τὸ πρῶτον στάδιον τῆς δημιουργίας της καὶ κατὰ τὴν ἄχαριν αὐτὴν περίοδον, τὴν τρόπον τινὰ παθητικὴν, τῆς ἐκτελέσεως ἔργων τὰ ὅποια ἀκόμη δὲν ἀποδίδουν, ἐντὸς μιᾶς ἀτμοσφαιρας πιεζομένης ὑπὸ τῆς ἀνάγκης τῆς ἀμέσου ἀποδόσεως.

Ἡ πρώτη δυσχέρεια καὶ ἔντασις ἐξεδηλώθη ἐξ ἀφορμῆς τῆς ἔλλειψως ἠλεκτρικοῦ ρεύματος εἰς τὴν περιοχὴν Πρωτευούσης. Εἶναι γνωστὸν ὅτι ἡ κατὰ μονοπωλιακὸν προνόμιον ἐξυπηρετοῦσα τὴν περιοχὴν ταύτην Ἡλεκτρικὴ Ἑταιρία Ἀθηνῶν-Πειραιῶς, μεταπολεμικῶς, μετὰ μεγάλης δυσχερείας καὶ ἐν μέρει μόνον κατέστη δυνατὸν νὰ ἀνταποκριθῇ πρὸς τὴν συνεχῶς ἀξανομένην ζήτησιν ἠλεκτρικῆς ἐνεργείας. Ζήτησιν ἀξανομένην κατὰ πολὺ ταχύτερον ρυθμὸν ἀπὸ οἰανδήποτε πρόβλεψιν, ἀφ' ἑνὸς λόγῳ τῆς ἀνακοπῆς οἰασθήποτε προόδου κατὰ τὴν πολεμικὴν περίοδον καὶ ἀφ' ἑτέρου λόγῳ τῆς ἔτι ἐντατικωτέρας βιομηχανικῆς ἀναπτύξεως τῆς περιοχῆς Πρωτευούσης καὶ δι' ἄλλους λόγους ἀλλὰ καὶ λόγῳ κακῆς τοπικῆς κατανομῆς τῶν σχετικῶν πιστώσεων τοῦ Σχεδίου Μάρσαλ. Ἐξ ἴσου ἰσχυρὸς λόγος ἀξήσεως τῆς ζητήσεως ἠλεκτρισμοῦ εἰς τὴν περιοχὴν Πρωτευούσης ὑπήρξεν ἡ ἔλλειψις εὐθηνῶν καυσίμων δι' οἰκιακὰς χρήσεις, ἐν σχέσει πρὸς τὸ ἠλεκτρικὸν ρεῦμα τοῦ ὁποίου ἡ τιμὴ ἐκρατήθη τεχνητῶς εἰς δυσαναλόγως χαμηλὰ ἐπίπεδα ἐν σχέσει πρὸς τὸ κόστος τῶν ἑλληνικῶν βιομηχανικῶν καὶ γεωργικῶν προϊόντων. Διὰ νὰ ἀνταποκριθῇ εἰς τὰς ὑποχρεώσεις της ἡ ΗΕΑΠ προσέφυγε μεταπολεμικῶς ἐπανειλημμένως πρὸς τὸ Κράτος, τὸ ὅποιον τῆς ἐχορήγησεν ἄλλοτε δάνεια θραχυπρόθεσμα εἰς δραχμάς, ἄλλοτε συνάλλαγμα ἀντι δραχμῶν καὶ ἄλλοτε δάνεια μακροπρόθεσμα εἰς δολλάρια ἐκ τῆς Ἀμερικανικῆς Βοήθειας. Τὴν κρατικὴν αὐτὴν ἀρωγὴν ἡ ΗΕΑΠ τὴν ἐχρησιμοποίησε δι' ἐπαύξησιν τῶν ἐγκαταστάσεών της παραγωγῆς καὶ διανομῆς, ἀξήσασα τὴν ἱκανότητα αὐτῶν ἀπὸ 70 000 Kw εἰς 132 000.

Ὅταν ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις ἀπέκτησε τελικῶς πρόγραμμα διὰ τὸν ἔξλεκτρισμὸν τῆς χώρας, πρόγραμμα ἐκπονηθὲν ὑπὸ τῆς Ebasco καὶ γενόμενον δεκτὸν καὶ ὑπὸ τῆς Κυβερνήσεως τῶν Η.Π.Α., δὲν ἦτο νοητὸν ἀλλ' οὔτε καὶ δυνατὸν νὰ ἐξακολουθήσῃ νὰ ἐπιχορηγῇ τὴν ΗΕΑΠ κατὰ τρόπον ἄλλον, ἐφ' ὅσον θὰ ὑπῆρχον οἱ ἀπαιτούμενοι οἰκονομικοὶ πόροι, ἀπὸ τὸν διαγραφόμενον εἰς τὰς προτάσεις τῆς Ebasco. Συμφώνως πρὸς αὐτὰς τὰς προτάσεις, ἡ ἠλεκτρικὴ παρα-

γωγὴ θὰ πρέπει νὰ γίνεταί καθ' ὁλοκληρίαν κατὰ θάσιν ὑπὸ τοῦ ἐθνικοῦ συστήματος, τὸ ὁποῖον θὰ τροφοδοτῆ καὶ τὴν περιοχὴν Πρωτευούσης παρέχον πρὸς τὴν ΗΕΑΠ τὴν ἀναγκαιοῦσαν ἐνέργειαν Ἐνῶ ἡ ΗΕΑΠ θὰ πρέπει νὰ περιορισθῆ ἀφ' ἐνὸς εἰς τὴν ἐνίσχυσιν καὶ ἐπέκτασιν τῶν δικτύων τῆς διανομῆς καὶ ἀφ' ἑτέρου εἰς τὴν μερικὴν τροποποίησιν τῶν ἐγκαταστάσεών της παραγωγῆς ὥστε νὰ καταναλίσκουν μερικῶς ἐγχώριον λιγνίτην. Ἐννοεῖται ὅτι οὐδεμία παρέμβασις ἦτο ἢ εἶναι δυνατὴ εἰς τὰ συμβατικὰ δικαιώματα τῆς ΗΕΑΠ, ἡ ὁποία θὰ ἠδύνατο ἢ καὶ εἰς τὸ μέλλον θὰ δύναται, μέχρι λήξεως τοῦ προνομίου της, νὰ αὐξάνῃ τὰς ἐγκαταστάσεις της παραγωγῆς δι' ἰδικῶν της οἰκονομικῶν μέσων ἐφ' ὅσον κρίνει ὅτι τοῦτο τὴν συμφέρει, ἔστω καὶ ἂν ἀντίκειται πρὸς τὸ γενικὸν πρόγραμμα τῆς Εἰσφοράς. Παρὰ ταῦτα, ἡ ΗΕΑΠ ἐπέμεινε κατὰ τὴν τελευταίαν τριετίαν ἐπὶ τῆς διὰ κρατικῶν πόρων δανειακῆς ἐνισχύσεώς της, διὰ νὰ κάμῃ ἄλλα ἀπὸ τὰ προβλεπόμενα ὑπὸ τοῦ ἐγκεκριμένου προγράμματος, μὲ τὴν δικαιολογίαν, ἀρχικῶς μὲν ὅτι θὰ ἐκάλυπτε τὴν ζήτησιν μέχρι τῆς ἐποχῆς κατὰ τὴν ὁποίαν ἡ ΔΕΗ θὰ ἦτο εἰς θέσιν νὰ παράσχη ρεῦμα πρὸς τὴν περιοχὴν Πρωτευούσης, ἀργότερον δέ, ὅταν ἀπεδείχθη ὅτι τοῦτο δὲν ἦτο πραγματοποιήσιμον, ὅτι θὰ ἔπρεπε πάντως νὰ ἐνισχυθῆ ἡ παραγωγὴ καὶ τῆς ΗΕΑΠ, ἀφοῦ, οὕτως ἢ ἄλλως, τὸ ὑπὸ ἐκτέλεσιν πρόγραμμα τῆς ΔΕΗ δὲν προσβλέπετο ὅτι θὰ ἐκάλυπτεν ὅλας τὰς ἀνάγκας τῆς ζήτησεως.

Περίξ τοῦ ζητήματος αὐτοῦ ἠγέρθη πολὺς θόρυβος καὶ ἐδημιουργήθη πραγματικῶς θολὴ ἀτμόσφαιρα, διὰ τῆς προπαγανδίσσεως τῆς ἰδέας ὅτι ἐπρόκειτο νὰ δευνοπαθήσῃ κατὰ δεινὸν τρόπον ὁ πληθυσμὸς τῆς περιοχῆς ἐὰν δὲν ἐνισχύοντο αἱ ἐγκαταστάσεις παραγωγῆς τῆς ΗΕΑΠ. Καὶ κατηγορήθη πολὺ ἡ ΔΕΗ ὅτι εἶναι ἡ αἰτία ὄλων αὐτῶν τῶν ἀναμενομένων δεινῶν. Ἡ θέσις ὁμοῦ τῆς Δημοσίας Ἐπιχειρήσεως Ἠλεκτρισμοῦ, ἐξ ὅσων ἔχουν ἀνακοινωθῆ, ὑπῆρξε καθαρὰ καὶ ἀνεπιληπτος εἰς τὸ σημεῖον αὐτό. Παρ' ὅλον ὅτι ἀντέκειτο πρὸς τὸ πρόγραμμα τοῦ ὁποίου ἀνέλαβε τὴν βαρῆν εὐθύνην ἐκτελέσεως, συνεζήτησεν οὐχ ἤττον τὴν περίοπτικὴν ἐνισχύσεως τῆς ΗΕΑΠ, ἐὰν ἐπρόκειτο κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον νὰ ἐξυπηρετηθοῦν αἱ ἀνάγκαι τῆς Πρωτευούσης μέχρι τῆς ἐνάρξεως λειτουργίας τῶν ἰδικῶν της ἐργοστασίων παραγωγῆς. Ὅταν, ὁμοῦ, θάσιν τῶν τότε ὑπαρχόντων στοιχείων καὶ προβλέψεων, ἀπεδείχθη ὅτι ἡ αἰτήσις τῆς ΗΕΑΠ ἀπέβλεπεν οὐσιαστικῶς εἰς τὴν κάλυψιν μέρους τοῦ μελλοντικοῦ ἐλλείμματος, διὰ τὴν κάλυψιν τοῦ ὁποίου ἀκριβῶς ἡ ΔΕΗ ζητεῖ τὴν διεύρυνσιν τοῦ προγράμματός της κατασκευαζομένων ἔργων, διὰ τῆς προσθήκης τοῦ ἀτμοηλεκτρικοῦ Πτολεμαῖδος καὶ τοῦ ὑδροηλεκτρικοῦ Ἀχελώου, ἡ ΔΕΗ κατέληξεν εἰς τὸ συμπέρασμα νὰ εἰσηγηθῆ ὅπως μὴ χορηγηθῆ κρατικὸν δάνειον πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον πρὸς τὴν ΗΕΑΠ, κυρίως διὰ δύο λόγους: Πρῶτον, ἐὰν τὰ χρήματα αὐτὰ διετίθεντο ἐκ τῶν κονδυλίων τοῦ ὑπὸ ἐκτέλεσιν προγράμματος τῆς ΔΕΗ τοῦτο θὰ εἶχεν ὡς ἀποτέλεσμα τὴν ἐπιβράδυνσιν τῶν ἔργων αὐτῆς καὶ τὴν ἀβεβαιότητα πλέον ἀποπερατώσεώς των. Δεύτερον, ἐὰν ὑπῆρχον ἐπιπρόσθετα κονδύλια διαθέσιμα, ὀρθὸν θὰ ἦτο, καὶ συνεπὲς πρὸς τὰ βαρέα καθήκοντα τὰ ὁποία ἀνέθεσε τὸ Κράτος πρὸς τὴν ΔΕΗ, νὰ διετίθεντο πρὸς αὐτὴν καὶ τὰ ποσὰ αὐτὰ διὰ τὴν χρηματοδότησιν καὶ τῶν ἄλλων ἔργων τὰ ὁποία ἡ ΔΕΗ διεκδικεῖ νὰ ἐκτελέσῃ.

Ἐτέρα σύγκρουσις τῆς ΔΕΗ ἀνεφάνη πρὸς τὰς ἐπαρχιακὰς ἐπιχειρήσεις ἠλεκτρισμοῦ. Πράγματι, διὰ νὰ καταστῆ ἱκανὴ ἡ ΔΕΗ νὰ ἐφαρμόσῃ σχέδιον ἀνα-

διαρθρώσεως και αναδιοργανώσεως τῆς ὅλης ἠλεκτρικῆς οἰκονομίας τῆς Ἑλλάδος, τὸ ὁποῖον ἀποτελεῖ προϋπόθεσιν ἀπαραίτητον διὰ τὴν ἐφαρμογὴν ἐνὸς προγράμματος ἐξηλεκτρισμοῦ, τὸ ὁποῖον ἢ μὲν Ebasco προτείνει εἰς τὴν μελέτην τῆς ἢ δὲ Ἑλληνικῆ Κυβέρνησις ἀνέλαβε διὰ τῶν σχετικῶν συμφωνιῶν νὰ ἐφαρμόσῃ, ἡ ΔΕΗ ἐθεώρησε σκόπιμον νὰ ζητήσῃ τὴν κατάλληλον συμπλήρωσιν τῆς νομοθεσίας τῆς. Τοῦτο παρενόηθη ὑπὸ τῶν ἐπαρχιακῶν ἐπιχειρήσεων ἠλεκτρισμοῦ, αἱ ὁποῖαι ἐνόμισαν ὅτι ἡ ΔΕΗ ἀπέβλεπεν εἰς τὴν ἀνάληψιν τῆς διανομῆς τοῦ ἠλεκτρικοῦ ρεύματος εἰς δλόκληρον τὴν Ἑλλάδα. Καὶ εἰς τὴν περίπτωσιν αὐτὴν ἐδημιουργήθη θόρυβος, καὶ εἰς τὴν περίπτωσιν αὐτὴν ἐθολώθη ἡ ἀτμόσφαιρα καὶ πάλιν ἠδίκηθη ἡ ΔΕΗ. Ἐν τούτοις καὶ ἐδῶ ἡ θέσις τῆς ΔΕΗ εἶναι καθαρὰ ὅπως ἐδηλώθη διὰ κοινοποιηθείσης ἀποφάσεως τοῦ Διοικητικοῦ τῆς Συμβουλίου. Ἡ ΔΕΗ δὲν σκοπεῖ νὰ ἀσκήσῃ τὴν διανομὴν ἀλλὰ ἀποβλέπει εἰς τὴν ἀναζωογόνησιν καὶ ἐξυγιάνσιν τῶν ὑφισταμένων πολυπληθῶν ἰδιωτικῶν ἐπιχειρήσεων διανομῆς. Ὅχι μόνον διότι τοῦτο ἀπαιτεῖ τὸ δημόσιον συμφέρον ἀλλὰ καὶ διότι ἡ ΔΕΗ δὲν δύναται νὰ εὐσταθήσῃ ὡς ἐπιχείρησις θέλουσα νὰ ἐφαρμόσῃ τὸν κύριον σκοπὸν τῆς, τῆς διαδόσεως τῆς χρήσεως τοῦ ἠλεκτρικοῦ ρεύματος εἰς ὅλας τὰς περιφερείας τῆς Χώρας, ἐὰν αἱ ἐπιχειρήσεις διανομῆς δὲν ἀναδιαμορφωθοῦν ἐπὶ ὀρθῶν τεχνικοοικονομικῶν βάθρων. Ἡ ΔΕΗ μελετᾷ ἀπὸ μῆνων, δι' ἀρμοδίων ἀμερικανῶν ἐμπειρογνωμόνων, τὴν σύμπτυσιν τῶν πολυπληθῶν ὑφισταμένων ἐπιχειρήσεων εἰς ὀλίγους μεγάλους περιφερειακὰς μονάδας. Ἐλπίζει ὅτι θὰ τὸ ἐπιτύχῃ διὰ τῆς καλῆς συνεργασίας καὶ τῆς πειστικῆς μόνον διαφωτίσεως τῶν ὑφισταμένων ἐπιχειρήσεων. Ἐν ἐσχάτῃ δὲ ἀνάγκῃ καὶ εἰς περιπτώσεις ἀνυπερβλήτου ἀντιδράσεως θὰ ἀναλάβῃ προσωρινῶς ἡ ἰδία ὠρισμένης ἰσως διανομᾶς, τὰς ὁποίας, ἀφοῦ ἀναδιοργανώσῃ καὶ ἀναστραφῶσῃ, θὰ τὰς παραδώσῃ εἰς κατάλληλα ὄργανα ἐκμεταλλεύσεως.

Ἡ τρίτη ὁμῶς καὶ ἡ χειροτέρα σύγκρουσις, διότι θίγει αὐτὴν ταύτην τὴν ὑπόστασιν τῆς ΔΕΗ καὶ διότι δὲν εἶναι: ἐξ ἐκείνων αἱ ὁποῖαι δύναται ριζικῶς νὰ ἐκκαθαρισθοῦν, εἶναι ἡ ἀδυναμία ὠρισμένων κρατικῶν παραγόντων νὰ ἀντιληφθοῦν τὴν σημασίαν τῆς δημοσίας αὐτῆς ἐπιχειρήσεως καὶ τὴν ἐκ τῶν ὧν οὐκ ἄνευ ἀνάγκης νὰ παραμείνῃ, συμφώνως πρὸς τὸ γράμμα ἀλλὰ καὶ κυρίως τὸ πνεῦμα τοῦ ἰδρυτικοῦ τῆς νόμου, ἐν πλήρει ἀποσυσχετίσει καὶ μακρὰν οἰαοδήποτε κρατικῆς παρεμβάσεως εἰς τὰ τῆς λειτουργίας τῆς καὶ ἀναπτύξεως τῆς ἐπιχειρηματικῆς δράσεώς τῆς. Δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ἀντιληφθοῦν πῶς μία δημοσία ἐπιχείρησις δὲν θὰ εἶναι ἐν νομικὸν πρόσωπον δημοσίου δικαίου, ὡς τὰ μέχρι σήμερον γνωστά, καὶ ἐπομένως πῶς δὲν θὰ εἶναι ἐλεύθερον πεδίου εἰς τὰς παντὸς εἶδους κρατικὰς παρεμβάσεις αἱ ὁποῖαι, κατὰ κοινὴν ὁμολογίαν, εἶναι τὸ βασικὸν μειονέκτημα τῶν παντὸς εἶδους κρατικῶν ἢ ἡμικρατικῶν ὀργανισμῶν, τὸ ὁποῖον, γρήγορα ἢ ἀργά, ὀδηγεῖ εἰς τὴν πλήρη ἀποτυχίαν αὐτῶν. Ἡ σύγκρουσις αὐτὴ πρέπει νὰ ἐκκαθαρισθῇ ὅσον τὸ δυνατὸν πληρέστερον καὶ ταχύτερον διότι ἄλλως θὰ παρεμβάλλωνται συνεχῶς ἐμπόδια καὶ δυσχέρειαι εἰς τὸ ἔργον τῆς ΔΕΗ, ἢ ὁποῖα, τουναντίον, ἰδίως εἰς αὐτὸ τὸ στάδιον τῆς βρεφικῆς τῆς ἡλικίας, ἔχει ἀνάγκην τῆς πάσης φύσεως ὑποστηρίξεως τοῦ Κράτους. Θὰ πρέπει νὰ λείψουν αἱ στεναὶ καὶ μὲ προσωπικὰ ζητήματα συνδεόμεναι ἀντιλήψεις, καὶ θὰ πρέπει νὰ ἀντιληφθοῦν ὅλοι ὅτι, ἀντιδρώντες εἰς τὴν ΔΕΗ, δὲν κάμουν τίποτε ἄλλο παρὰ εἶτε νὰ πιέξουν πρὸς τὴν ἀποτυχίαν τοῦ ἐξηλεκτρισμοῦ (δηλ. ἀποτυχίαν αὐτῆς ταύτης τῆς οἰκονομικῆς ἀναδιαρθρώσεως